Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 109 (5970).
5 ИЮНЬ
ЯКШАНБА
1977 ЙИЛ.
Баҳоси 2 тийин.

Барча совет кишилари қатори республикамиз меҳнаткашлари ҳам давлатимизнинг Асосий қонуни—СССР янги Конституцияси лойиҳасини зўр мамнуният билан кутиб олдилар.

Жаҳоншумул аҳамиятга эга бўлган бу сиёсий ҳужжат ҳамма ерда катта қизиқиш билан ўрганилмоқда ва муҳокама қилинмоқда.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи
КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, Конституция комиссиясининг раиси ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВнинг КПСС Марказий Комитети Пленумида 1977 йил 24 май куни қилган доклади

Ҳурматли ўртоқлар!

Биз СССРнинг янги Конституцияси лойиҳасини муҳокама қилишимиз лозим. Сиёсий бюро бу ҳужжатни синчиклаб ўрганиб чиқди ва принцип жиҳатидан маъқуллади. Сизлар ҳаммангиз лойиҳа билан таниш бўлганлигингиз сабабли баъзи бир энг муҳим, принципиал масалаларгагина тўхталиб ўтаман.

I

Биринчи масала: **янги Конституцияни ишлаб чиқиш нима учун керак бўлиб қолди?**

Бунинг сабаби шуки, ўртоқлар, қирқ йил мобайнида мамлакатимизда, бутун жамиятимизда чуқур ўзгаришлар рўй берди.

1936 йил Конституцияси қабул қилинган пайтда мамлакатимизда социализм негизларини яратиш иши аслида эндигина тугалланган эди. Колхоз тузуми ҳали жуда ёш, мустаҳкамланмаган эди. Халқ хўжалигининг техникавий даражаси ҳали энг ривожланган индустриал мамлакатларнинг даражасидан олисда эди. Турмушнинг турли соҳаларида революциядан аввалги замонларнинг қолдиғи ҳамон сезилиб турар эди.

Энди эса Совет Иттифоқида ривожланган, етук социалистик жамият қурилди. **Ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида катта, принципиал ўзгаришлар содир бўлди.**

Мамлакат экономикаси таниб бўлмас даражада ўзгарди. Унда социалистик мулк танҳо ҳукмронлик қилмоқда. Ягона, қудратли халқ хўжалиги организми таркиб топди ва муваффақиятли ишлаб турибди. У фан-техника революциясини социалистик тузум афзалликларини бирга қўшиш асосида ривожланмоқда.

Жамиятнинг социал қиёфаси ҳам ўзгарди.

Бизнинг ҳозирги ишчилар синфимиз — мамлакат аҳолисининг учдан икки қисмини ташкил қилади. Булар — ўн миллионлаб ўқимишли, техникавий жиҳатдан саводли, сиёсий жиҳатдан етук кишилардир. Уларнинг меҳнати инженер-техник ходимлар меҳнатига тобора кўпроқ яқинлашмоқда. Ишчиларнинг ижтимоий активлиги, уларнинг давлатни идора қилишдаги иштироки анча кучайди.

Деҳқонлар ҳам ўзгарди. Ҳозирги колхозчи колхозда туғилиб ўсган, унинг психологияси социалистик негизда шаклланган. У замонавий техникани бошқармоқда. Унинг маълумот савияси, унинг ҳаёт тарзи эса кўпинча шаҳарликларникидан қолишмайди.

Зиёлилар чинакам халқчил, социалистик зиёлиларга айланди. Халқнинг маданият даражаси ошиб, коммунистик қурилишда илм-фаннинг роли мислсиз ўсган сари зиёлиларнинг жамиятимиз ҳаётидаги салмоғи ҳам ўсмоқда.

Бизнинг мамлакатимизда миллатларнинг тенглиги юридик ҳақиқатгина бўлмай, балки амалда ҳам ҳақиқатга айланди. Бизнинг барча республикаларимиз, жумладан илгари иқтисодий ва маданий жиҳатдан орқада қолган республикалар ҳам эндиликда юксак ривожланиш даражасига эришдилар. Айни вақтда ҳар бир республиканинг экономикаси ягона халқ хўжалик комплексининг ажралмас қисмига айланди.

Совет жамиятининг ўсиб бораётган социал бир хиллиги ана шу ҳамма ўзгаришларнинг муштарак натижаси бўлиб хизмат қилади. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг бузилмас иттифоқи янада мустаҳкам бўлиб қолди. Асосий социал группалар ўртасидаги тафовутлар аста-секин йўқолиб бормоқда. Мамлакатимизнинг барча миллат ва элатлари ўз ҳаёти давомида бир-бири билан тобора яқинлашмоқда. Кишиларнинг янги тарихий бирлиги — совет халқи таркиб топди.

Етук социализм қурилиб, аҳолининг барча қатламлари ишчилар синфининг ғоявий-сиёсий позицияларига ўтгач, пролетариат диктатураси сифатида вужудга келган давлатимиз ҳам ўсиб, умумхалқ давлатига айланди.

Мамлакат ҳаётидаги ана шу жараёнларнинг ҳаммасига жамиятимизнинг раҳнамо, ташкилотчи ва сафарбар этувчи кучи бўлган Коммунистик партия Октябрь замонларидан шу кунларгача раҳбарлик қилиб келди ва раҳбарлик қилмоқда. Эндиликда партия ҳал этаётган вазифалар тағин ҳам мураккаброқ ва хилма-хилроқ бўлиб қолди. Унинг роли яна ҳам масъулиятлироқ бўлиб қолди. Унинг мамлакат бутун ички ҳаётига ва ташқи сиёсатига раҳнамолик таъсири кўламлари кенгайди.

Ниҳоят, Совет Иттифоқининг халқаро мавқеи, дунёнинг бутун социал-сиёсий қиёфаси ҳам жуда ўзгарди. СССРнинг капиталистик қуршовда бўлишига барҳам берилди. Социализм жаҳон системасига айланди. Қудратли социалистик ҳамдўстлик вужудга келди. Жаҳон капитализмининг позициялари анча заифлашди. Собиқ мустамлакалар ўрнида вужудга келган ўнлаб ёш давлатлар империализмга қарши курашмоқда. Мамлакатимизнинг халқаро обрў-эътибори ва нуфузи беқиёс ўсди.

Натижада кучларнинг жаҳон майдонидаги жойланиши мутлақо бошқача бўлиб қолди. Янги жаҳон урушининг олдини олишнинг реал имконияти вужудга келди. Бундай урушнинг келиб чиқиш хавфи энди анча камайди. Аммо ҳали биз бу соҳада катта иш қилишимиз, сабот билан кураш олиб боришимиз лозим.

Совет халқи эришилган натижаларга таяниб, партия раҳбарлигида энди янги вазифаларни: коммунизмнинг моддий-техника базасини барпо этиш, социалистик ижтимоий муносабатларни аста-секин коммунистик муносабатларга айлантириш, кишиларни коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш вазифаларини ҳал этмоқда.

Бизнинг жамиятимизда, мамлакатимиз ҳаётида 1936 йилдан кейин рўй берган асосий ўзгаришлар қисқа қилиб айтганда, ана шулардан иборат. СССРнинг янги Конституциясини ишлаб чиқишнинг асосий сабаблари ва шарт-шароитлари ана шулардан иборат.

II

Ўртоқлар, янги Конституция — узоқ муддат давом этган катта ишнинг натижасидир. Партиянинг аниқ ва конкрет йўл-йўриқлари унинг асосини ташкил этди. КПСС XXV съездига Марказий Комитетнинг Ҳисобот докладида бундай дейилган эди: «Чамаси, Конституциянинг янги лойиҳасида социализмнинг буюк ғалабаларини акс эттириш, социалистик тузумнинг давлатимизнинг синфий моҳиятини ифодаловчи умумий принципларинигина қайд қилиб қолмасдан, шу билан бирга ривожланган социалистик жамиятнинг асосий белгиларини, бу жамиятнинг сиёсий тузилишини ҳам, қайд қилиш керак». Халқ хўжалигига раҳбарлик принципларини, давлатнинг жамият маънавий ҳаётидаги ролини, социалистик демократия янада ривожланганлигини акс эттириш зарурлиги ҳам уқтириб ўтилган эди.

Партиянинг ана шу принципиал йўл-йўриқлари лойиҳада акс эттирилди.

Биз лойиҳа устида ишлар эканмиз, **давомийлик заминида қаттиқ турдик.** Унда социалистик типдаги Конституциянинг В. И. Ленин белгилаб берган ўзига хос хусусиятлари сақлаб қолинди ва ривожлантирилди. В. И. Ленин, большевиклар партияси Конституция — юридик актгина эмас, шу билан бирга жуда муҳим сиёсий ҳужжатдир, — деган фикрга асосланганлар. Партия Конституцияни революция ғалабаларининг тасдиғи деб ва шу билан бирга социалистик қурилиш асосий вазифалари ва мақсадларининг эълон қилиниши деб билган.

Бизнинг 1918 йилги биринчи РСФСР Конституциямиз ана шундай бўлган эди. У Октябрь ғалабаларини мустаҳкамлаган ва Совет давлатининг пролетариат диктатураси давлати сифатидаги синфий моҳиятини белгилаб берган эди.

1924 йилги СССР Конституцияси ҳам шундай бўлган эди, у Иттифоқ социалистик давлатини ташкил этиш принципларини белгилаб берган эди.

1936 йилги Конституция СССРда социалистик ижтимоий муносабатлар ғалабасини қонун тарзида мустаҳкамлаб келди ҳамда давлат ва идора органларининг бутун системасини, шунингдек сайлов тартибини шунга мувофиқлаштирди. Жамият ривожининг ўша пайтда ишлаб чиқилган конституцион доиралари замон синовидан ўтди.

Ҳозир амалда бўлган Конституциянинг кўпгина принципиал қоидалари янги лойиҳада сақлаб қолинди, чунки бу принциплар тузумимиз моҳиятига, ривожимиз характерига ҳамон мос бўлиб турибди.

Хуллас, янги Конституция лойиҳаси, бир томондан Совет тарихининг бутун Конституцион тажрибасини умумлаштирса, иккинчи томондан бу тажрибани ҳозирги замон талабларига мувофиқ келадиган янги мазмун билан бойитади.

Лойиҳа Совет қонунларини янгилаш ва такомиллаштириш соҳасида ҳозиргача ўтказилган ишларга ҳам таянади ва шу жиҳатдан қилинган ишларни якунлайди.

Кейинги йилларда эса жуда кўп иш қилинди. Ҳуқуқнинг кўпчилик энг муҳим тармоқлари соҳасидаги қонунларнинг иттифоқ асослари ва республика кодекслари кучга киритилди. Энди бизда саноат корхонаси ва ишлаб чиқариш бирлашмаси тўғрисидаги низомлар, колхознинг янги устави бор, соғлиқни сақлаш, халқ маорифи, пенсия таъминоти, табиий муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида янги қонунлар қабул қилинди. Маҳаллий Советларнинг ҳуқуқлари ва бурчлари аниқ белгилаб берилди. Депутатларнинг статуси тартибга солинди. Ана шу ҳамма қонун актлари лойиҳада ҳисобга олинган. Янги Конституциянинг кўпгина моддаларини вужудга келтирган бамисоли ғиштлар бўлиб қолган.

Яна бир муҳим момент бор. Лойиҳани тайёрлашда қардош **социалистик мамлакатлар Конституцияларини ривожлантириш тажрибасидан фойдаланилди.** 70-йилларда Болгария, ГДР, Кубада ва бошқа баъзи социализм мамлакатларида янги Конституциялар қабул қилинди. Уларда биз учун диққатга сазовор бўлган бир қанча қоидалар бор. Бинобарин шу қоидалар эътибордан четда қолдирилмади.

Хуллас, ўртоқлар, янги Конституция пухта амалий ва назарий пойдеворга қўйилмоқда. Сиёсий бюронинг фикрича, янги Конституция стабиллигининг, унинг Совет жамиятининг бундан буёнги тараққиётига актив таъсир ўтказишининг гарови ана шулардан иборат.

III

Энди янги Конституция лойиҳаси мазмунининг асосий хусусиятларига тўхталиб ўтмоқчиман.

Аввало шуни айтиш керакки, унда Коммунистик партиянинг раҳбарлик ва раҳнамолик роли батафсил таърифланди, партиямизнинг Совет жамияти ва давлатидаги ҳақиқий ўрни аниқ акс эттирилди. Бу эса 1936 йилги Конституциядан фарқли равишда алоҳида моддада анча кенг таърифлаб берилди.

СССРда ривожланган социалистик жамият барпо этилганлиги ва коммунизм қуриш Совет давлатининг олий мақсади эканлиги ҳам янги Конституция лойиҳасида уқтириб ўтилди. **Бизнинг давлатимиз умумхалқ давлати эканлиги,** у ишчилар синфи, деҳқонлар ва зиёлиларнинг, мамлакатдаги барча миллат ва элатларнинг хоҳиш-иродасини ва манфаатларини ифода этиши таъкидланди. Шу муносабат билан бизнинг советларимизни — **халқ депутатлари Советлари** деб аташ таклиф этилади.

Ишлаб чиқариш воситалари социалистик мулк эканлиги СССР иқтисодий системасининг асосини ташкил этиши тўғрисидаги принципиал қоида лойиҳада сақлаб қолинган. Шу билан бирга янги Конституцияда турмушнинг ўзи тақозо этган баъзи бир аниқликлар киритиш таклиф этилади. Мулкнинг давлат ва колхоз кооператив формалари билан бир қаторда энди касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотларининг мулки ҳам тилга олинди.

Умуман айтиш мумкинки, **лойиҳада баён этилган янгиликнинг асосий йўналиши — социалистик демократияни кенгайтириш ва чуқурлаштиришдан иборат.**

Аввало Советларни ташкил этишдаги ва уларнинг фаолиятидаги демократик принциплар янада ривожлантирилади. Жамият ҳаётининг энг муҳим масалаларини ҳал этишда уларнинг ролини кучайтириш кўзда тутилган.

СССР Олий Совети ССР Иттифоқи қарамоғидаги ҳамма масалаларни ҳал этишга ҳақлидир, дейилади 106-моддада. Маҳаллий Советлар маҳаллий аҳамиятга молик ҳамма масалаларнигина ҳал этиб қолмай, шу билан бирга ўз территориясидаги барча ташкилотларнинг фаолиятини ўз ҳуқуқлари доирасида контроль қилиб, мувофиқлаштириб ҳам туради. Советларнинг ижро этувчи ва бошқарувчи органлар устидан, ташкилотлар ва мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан контроль қилиши мунтазам характерга эга эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилган.

Олий Советнинг ваколат муддати беш йилга ва Маҳаллий Советларнинг ваколатлар муддати икки ярим йилга узайтирилади. Суд сайловлари ҳам худди шундай муддатларда ўтказилади.

Лойиҳада Советлар ва уларнинг депутатларининг омма билан алоқаларини мустаҳкамлашнинг асосий йўллари белгилаб берилган. Улар ўз фаолияти тўғрисида аҳолига мунтазам ахборот бериб туришга, сайловчилар ҳузурида ҳисоб беришга, меҳнаткашларнинг ҳар бир таклифини синчиклаб кўриб чиқишга мажбурдирлар.

Ўртоқлар, беш йил муқаддам бизда Советлар депутатларининг статуси тўғрисида муҳим қонун қабул қилинганлигини биласизлар. Депутатларнинг ролини янада кўпроқ ошириш учун шу қонунга мувофиқ уларга бериладиган ваколатлар энди Конституция лойиҳаси текстига ҳам киритилди.

Сайлов системасига ҳам янги момент киритилади. Агар ҳозирги Конституцияга мувофиқ 23 ёшга тўлган кишиларгина СССР Олий Советига, 21 ёшга тўлган кишиларгина иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига сайланиш ҳуқуқига эга бўлсалар, энди 18 ёшдан бошлаб барча совет гражданларига ана шундай имконият бериш таклиф этилади. Бу — жамиятимизнинг ёшлар тўғрисида қилаётган ғамхўрлигининг, уларга бўлган ишончнинг реал кўринишидир.

Касаба союзлари, комсомол, кооператив ташкилотлари ва бошқа оммавий жамоат ташкилотларининг мамлакат ҳаётида муҳим роль ўйнаётганлиги лойиҳада батафсил акс эттирилди. Уларнинг сиёсий, хўжалик, социал-маданий масалаларни ҳал этишда иштирок қилиш ҳуқуқи, қонун чиқариш соҳасида ташаббускор бўлиш ҳуқуқи мустаҳкамлаб берилган. Шу тарифа умумхалқ давлати аҳолининг барча социал қатламлари ва группалари манфаатларини ҳисобга олиши яна бир карра таъкидлаб ўтилган.

Конституция лойиҳасига меҳнаткашлар коллективларининг роли тўғрисидаги қоида ҳам киритилган. Бу эса партиямизнинг принципиал йўлига, у ишлаб чиқаришни идора қилишдаги демократик негизларни ривожлантиришга қандай аҳамият бераётганлигига мос бўлиб тушади.

Ривожланган социализм қурилганлиги бизга асосий қонуннинг **совет гражданларининг ҳуқуқлари тўғрисидаги** қоидаларини анча такомиллаштириш имконини беради. «Коммунистик манифест»даги «ҳар бир кишининг эркин ривожи ҳамма кишилар эркин ривожланишининг шартидир» деган машҳур сўзлари аслида давлатимизнинг туб принципи бўлиб қолди. Бу принцип ҳам лойиҳада мустаҳкамлаб берилди.

Махсус бўлимда совет гражданларининг тенг ҳуқуқлилиги умумий принципи эълон қилинди. Бундан ташқари, хотин-қизларнинг эркаклар билан баб-баравар ҳуқуқларини таъминлаш, гражданларнинг миллати ва қайси ирққа мансублигидан қатъий назар тенг ҳуқуқли эканлиги каби муҳим соҳаларда социализмнинг ютуқлари жуда равшан баён этилган.

Ҳозир амалда бўлган Конституцияда ҳам кишилар турмушининг туб негизларига алоқадор бўлган **социал-иқтисодий ҳуқуқларнинг кенг комплекси** кўзда тутилганлиги маълум. Аммо бу ҳуқуқларнинг мазмуни нақадар чуқурлашганлигини, унинг замиридаги моддий гарантиялар энди нақадар бой ва салмоқли бўлиб қолганлигини биз яхши биламиз. Ана шуларнинг ҳаммаси янги Конституция лойиҳасида акс эттирилган. Масалан, илгари меҳнат қилиш ҳуқуқи баён этилган бўлса, энди бу қоида касб-кор, машғулот турини танлаш ва гражданнинг лаёқати, қобилияти, профессионал тайёргарлиги ва маълумотига мувофиқ, шунингдек ижтимоий эҳтиёжларни ҳисобга олиб (бу ҳам жуда муҳим қоида) ишлаш ҳуқуқи билан тўлдирилмоқда.

Сўнгра, 1936 йилги Конституцияда касал бўлган ва меҳнат қобилиятини йўқотган тақдирда моддий таъминланиш ҳуқуқи баён этилган бўлса, энди масала кенгроқ тарзда қўйилмоқда: совет кишиларининг ўз сиҳат-саломатлигини сақлаш ҳуқуқи гарантиялаб берилмоқда. Илм олиш ҳуқуқи тўғрисида умумий тарзда гапирилган бўлса, энди мажбурий умумий ўрта таълим тўғрисида, ҳунар-техника ва олий таълимни кенг ривожлантириш ҳақида гап бораяпти.

Лойиҳада совет гражданларининг ҳозирги Конституцияга ёзилмаган ҳуқуқи ҳам айтилган. Бу ўринда мен уй-жойлик бўлиш ҳуқуқини назарда тутаман. Уй-жой қурилиш программаси амалга оширилган сайин, шунингдек давлат томонидан кооператив ва якка тартибда уй-жой қурилишига кўмаклашиш йўли билан бу ҳуқуқ тобора тўлиқроқ таъминлана боради. Бизнинг янги Конституциямиз инсон учун ҳаётий муҳим бўлган бу ҳуқуқни дунёда дастлабки мамлакатлардан бири бўлиб эълон қилади.

Лойиҳада **СССР гражданларининг сиёсий ҳуқуқлари ва эркинликлари** анча тўла-тўкис таърифланган.

Ҳар бир совет гражданининг давлат ва жамоат ишларини бошқаришда қатнашиш ҳуқуқи эълон қилинади ва бундай қатнашишнинг конкрет формалари кўрсатиб берилади.

Ҳозир амалда бўлган Конституцияга ҳам ёзиб қўйилган сўз эркинлиги, матбуот, йиғилишлар, митинглар, кўчаларда юришлар ва намойишлар эркинлиги тўла ҳажмда тасдиқланган. Гражданларнинг давлат ва жамоат органларига таклифлар киритиш, ишдаги камчиликларни танқид қилиш, мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари юзасидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи, шунингдек жонига ва сиҳат-саломатлигига, мол-мулкига ва шахсий эркинлигига, ор-номусига ва иззат-нафсига қилинган ҳамлалардан суд йўли билан ҳимояланиш ҳуқуқи шахс ҳуқуқларининг конституцион гарантияларига катта қўшимча бўлади.

Ўз-ўзидан равшанки, ўртоқлар, Конституция лойиҳаси гражданларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларидан ижтимоий тузумимизга қарши, совет халқининг манфаатларига зарар келтирадиган тарзда фойдаланилмаслиги лозимлигига асосланади. Шу сабабли лойиҳада, масалан, гражданларнинг ҳуқуқлар ва эркинликлардан фойдаланиши жамият ва давлат манфаатларига, бошқа гражданларнинг ҳуқуқларига зарар етказмаслиги лозим, сиёсий эркинликлар меҳнаткашларнинг манфаатларига мувофиқ равишда ва социалистик тузумни мустаҳкамлаш мақсадида берилади, деб тўғридан-тўғри ёзиб қўйилган.

Ҳар бир совет кишиси Ватаннинг қудрати ва равнақи пировард натижада ўз ҳуқуқларининг энг асосий гарантияси эканлигини равшан англаб олиши лозим. Бунинг учун эса ҳар бир гражданин ўзининг жамият олдидаги масъулиятини ҳис қилиши, ўзининг давлат олдидаги, халқ олдидаги бурчини виждонан бажариши керак.

Шу сабабли Конституция лойиҳасида гражданнинг ҳалол ва виждонан меҳнат қилиш, Ватанни қўриқлаш вазифаси таъкидланган. Совет давлатининг манфаатларини ҳимоя қилиш, унинг қудрати ва обрў-эътиборини мустаҳкамлашга ёрдам бериш, жамоат тартибини сақлашга ҳар томонлама кўмаклашиш, давлат ва жамият мол-мулкини ўғирлашга ва исроф қилишга қарши курашиш, табиатни эҳтиёт қилиб асраш ва унинг бойликларини қўриқлаш, маданий бойликларни сақлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш биринчи марта Конституция талаби ва вазифа тусини олмоқда. Лойиҳа гражданлар зиммасига болаларни тарбиялаш, уларнинг социалистик жамиятнинг муносиб аъзолари қилиб ўстириш тўғрисида ғамхўрлик қилиш масъулиятини ҳам юклайди.

Лойиҳанинг **«Социал ривожланиш ва маданият»** деган махсус бобида давлат маориф, фан ва маданиятни ривожлантириш, гражданларнинг меҳнат шароитларини яхшилаш, уларнинг даромадлари даражасини ошириш, ижтимоий истеъмол фондларини кўпайтириш ва одилона тақсимлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиши ҳақида гап боради. Шу ўринда давлат коммунизмга бориш йўлимиздаги энг муҳим марраларга эришишга, чунончи, шаҳар билан қишлоқ, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатишга, жамиятнинг социал жиҳатдан бир хиллигини кўпайтиришга кўмаклашиши уқтириб ўтилган.

Янги Конституция лойиҳасида **социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни янада мустаҳкамлаш** ҳам ўзининг аниқ ифодасини топган.

Ўртоқлар, биз шуни биламизки, ҳозир амалда бўлган Конституция қабул қилинган кейинги айрим йилларда ғайри қонуний репрессиялар, социалистик демократия принципларини, партия ва давлат турмушининг ленинча нормаларини бузишлар содир бўлди. Конституциядаги қонун-қоидаларга хилоф равишда шундай қилинди. Партия бундай практикани кескин қоралади, бинобарин, у ҳеч қачон такрорланмаслиги керак.

Марказий Комитетимиз, СССР Олий Совети ва Совет ҳукумати Совет қонунларини такомиллаштириш, гражданларнинг ҳуқуқларини бирон-бир тарзда бузишга, ҳокимиятни суистеъмол қилишга, бюрократларча бузишларга қарши қатъий гарантиялар яратиш соҳасида нақадар катта иш қилганликлари маълум. Лойиҳа ана шу гарантияларнинг ҳаммасини умумлаштириб, Конституцияга ва қонунларга риоя этиш давлатнинг барча органлари ва мансабдор шахслар, жамоат ташкилотлари ва гражданлар зиммасига юкланади, деб таъкидлайди.

Ўртоқлар! **Совет Иттифоқи кўп миллатли давлат.** СССР федератив тузилишининг асосий белгилари ўзини тўла-тўкис оқлаганлигини тажриба кўрсатди. Шу сабабли Совет Социалистик Федерацияси формаларига бирон-бир принципиал ўзгартишлар киритишга эҳтиёж йўқ.

1936 йилги Конституцияда бўлгани каби бу лойиҳада ҳам иттифоқдош республикаларнинг суверен ҳуқуқлари ССР Иттифоқи томонидан қўриқланади, деб кўрсатилган. Ана шу ҳуқуқларнинг гарантиялари ҳам сақлаб қолинган. Бундан ташқари, ССР Иттифоқи ихтиёрига топширилган масалалар иттифоқ органлари томонидан ҳал этилишида республикаларнинг қатнашиш ҳуқуқи сингари янги ҳуқуқлар буларнинг ёнига қўшилади. Иттифоқдош республикалар ўзларининг давлат ҳокимияти олий органлари орқали СССР Олий Советида қонун чиқариш ташаббусини кўрсатиш ҳуқуқига эга эканликлари мустаҳкамлаб берилган.

Иккинчи томондан, СССР миллатлари ва элатлари бир-бирига тобора яқинлашиб бораётганлиги давлатнинг иттифоқ негизларини кучайтириш заруратини тақозо этмоқда. Бу нарса ягона кўп миллатли иттифоқ давлати бўлган СССРга берилган таърифнинг ўзида ҳам акс эттирилган (69-модда). Лойиҳанинг баъзи бир бошқа қоидаларида ҳам умумиттифоқ асосларини мустаҳкамлаш ифодаланган.

Умуман лойиҳада миллий-давлат тузилиши масалаларининг ҳал этилиши кўп миллатли иттифоқнинг муштарак манфаатлари билан уни ташкил этувчи ҳар бир республиканинг манфаатларини чинакам демократик тарзда бирга қўшишни таъминлайди, Мамлакатимиздаги барча миллат ва элатларнинг ҳар томонлама равнақ топишини ва бир-бири билан муттасил яқинлашишини таъминлайди.

Лойиҳа **халқ хўжалигимиз ривожидаги янги босқични** акс эттиради. Бунда СССР экономикаси мамлакат территориясидаги ижтимоий ишлаб чиқариш, тақсимот ва айирбошлашнинг ҳамма бўғинларини ўз ичига олган ягона халқ хўжалик комплексига айланганлиги кўрсатилган.

Социалистик экономиканинг планли марказлаштирилган раҳбарлик билан корхона ва бирлашмаларнинг хўжалик соҳасидаги мустақиллиги ва ташаббусини бирга қўшиш сингари муҳим негизи ҳам мустаҳкамланди.

Конституция лойиҳасида марказий ва маҳаллий давлат органларининг, министрликлар ва идораларнинг ваколатлари аниқлаб берилди. Ҳозир амалда бўлган Конституциядан фарқли равишда лойиҳада иттифоқ ва иттифоқ республика министрликлари ҳамда идораларининг рўйхати йўқ. Уларнинг состави тажрибада кўрилганидек, вақти-вақти билан ўзгариб туриши ҳисобга олиниб, СССР Министрлар Совети тўғрисидаги махсус қонунга шу рўйхатни киритиш ўринлироқ бўлади, деб топилди. Бу қонуннинг қабул қилиниши Конституция лойиҳасининг 135-моддасида кўзда тутилди.

Ўртоқлар! Совет Иттифоқининг халқаро аҳволдаги туб ўзгаришлар, жаҳон сиёсатида унинг таъсири ғоят ўсганлиги, ривожимизнинг ички ва ташқи омиллари ўзаро маҳкам боғлиқлиги Конституция лойиҳасига **СССРнинг ташқи сиёсати тўғрисида махсус боб** киритишни зарур қилиб қўйди. Конституцияга бундай боб биринчи марта киритилмоқда.

Шу бобда айтиладики, Совет давлати ленинча тинчлик сиёсатини изчиллик билан ўтказади, халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлаш ва кенг миқёсдаги халқаро ҳамкорлик учун курашади. СССРнинг ташқи сиёсати СССРда коммунизм қурилиши учун қулай халқаро шарт-шароитларни таъминлашга, жаҳон социализми позицияларини мустаҳкамлашга, халқларнинг миллий озодлик ва социал тараққиёт йўлидаги курашини қўллаб-қувватлашга, агрессив урушларнинг олдини олишга ва турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципини изчиллик билан амалга оширишга қаратилган. Совет Иттифоқи — жаҳон социализм системасининг, социалистик ҳамдўстликнинг таркибий қисми эканлиги Конституцияда биринчи марта равшан баён этилади. Совет Иттифоқи социализм мамлакатлари билан дўстлик, ҳамкорлик ва ўртоқларча ўзаро ёрдамни социалистик интернационализм негизида ривожлантиради ва мустаҳкамлайди.

Социалистик Ватанни ҳимоя қилиш тўғрисидаги махсус боб ҳам биринчи марта киритилган. Бундан ташқари, мамлакатнинг мудофаа кенгашини тузиш ва унинг составини тасдиқлаш СССР Олий Совети Президиумининг ҳуқуқлари қаторида кўзда тутилган.

Қисқа қилиб айтганда, СССР янги Конституцияси лойиҳасининг мазмунини характерлайдиган асосий моментлар ана шулардан иборат.

IV

Энди янги Конституцияни амалга ошириш муносабати билан олдимизда пайдо бўладиган вазифаларга, унинг қабул этилиши мамлакатимиз ривожи учун, социализм, тинчлик ва тараққиёт кучларининг халқаро майдондаги позицияларини мустаҳкамлаш учун қандай аҳамият касб этишига тўхталиб ўтмоқчиман.

Даставвал **янги Конституциянинг мамлакат ички ҳаёти учун бўлган аҳамияти хусусида.**

Конституция қоидаларининг амалга оширилиши бутун давлат ва хўжалик фаолиятимизни, ҳокимият ва бошқарув органларининг бутун ишини сифат жиҳатидан янги поғонага кўтариши лозим.

Бунда гап, аввало, сайлаб қўйиладиган органлар — Советларнинг кенг ваколатларини янада самарали равишда рўёбга чиқариш тўғрисида боряпти. Депутатларнинг икки миллионли армияси — аҳоли барча қатламлари, барча касб-кор, ҳамма миллат вакиллари эга бўлган жуда катта имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланиш лозим. Совет ҳокимиятининг бу қудратли коллектив органи тобора мураккаб ва хилма-хил вазифаларни ҳал этмоқда ва ҳал этади. Бу орган барча поғоналардаги ижро этувчи органларнинг иши устидан жуда таъсирчан контроллик қилиши мумкин ва лозим.

Қонунчилик соҳасида кўп иш қилишга тўғри келади. Конституция негизида сайлов тўғрисидаги иттифоқ қонунларини, Олий Советларнинг иш тартибини. Министрлар Совети тўғрисидаги қонунни ишлаб чиқиш, ўлка, область ва округ Советларининг, министрликлар ва идораларнинг ваколатларини тартибга солиш лозим бўлади. Вақтни бой бермай, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг янги Конституцияларини ишлаб чиқиб тасдиқлаш керак бўлади.

СССРнинг янги Конституцияси Совет давлати қонунлари мажмуасининг ўзаги бўлиб қолади, бу мажмуани тузишга КПСС XXV съезди қарорларига мувофиқ киришилди.

(Давоми иккинчи бетда).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Конституциясининг лойиҳаси тўғрисида

(Боши 1-бетда).

Айни вақтда янги Конституция совет қонунларининг талабларига қаттиқ риоя этилишини таъминлаш масъулияти юклатилган барча органларнинг ишини анча яхшилашга олиб бориши лозим. Бу ўринда мен прокуратура, суд, арбитраж, бошқа маъмурий органлар, халқ контроли тўғрисида гапиряпман. Партия ана шу органларнинг ҳаммасидан совет ҳуқуқ — тартиботини ҳар қандай бузишларга қарши курашда янада кўпроқ ташаббускорлик, принципиаллик, муросасизлик кўрсатишларини кутади.

Социалистик хўжаликни юритишнинг бутун системасини, план органларининг ҳамда экономика ва маданиятни бошқарадиган бошқа органларнинг бутун ишини доимо такомиллаштириш имкониятлари лойиҳага асос қилиб олинганлиги жуда муҳимдир. Бу органларнинг асосий вазифалари Конституцияда белгилаб қўйилган. Бу вазифалар тўла-тўкис ва аниқ бажарилиши, ҳар бир органнинг, ҳар бир мансабдор шахснинг масъулияти оширилиши зарур.

Барча поғоналардаги советлар ҳам, ҳукумат ҳам, министрликлар ва идоралар ҳам, маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари ҳам ўз ишларини доимо Конституция талабларига мувофиқлаштириб олиб боришлари лозим. Партия органлари ҳам давлат ва хўжалик органларининг раҳбарлари бўлган коммунистлардан улар ўз конституцион вазифаларини қандай бажараётганликлари учун қаттиқ талабчанлик қилишлари керак.

Янги Конституцияни амалга ошириш миллион-миллион совет кишиларига экономикани бошқаришда, давлат аппарати ишини контроль қилишда янада активроқ қатнашиш имконини беради.

Экономикани бошқаришдаги централизм зарур ва қонуниятлидир. Бироқ, хўжалигимиз ривожи шароитларининг жамики хилма-хиллигини пухта ҳисобга олиш ҳам зарурдир. Ишлаб чиқариш коллективларининг ташаббускорлиги янада юксалтирилмаса, меҳнаткашларнинг ўзи бошқарувда актив, таъбир жоиз бўлса, омилкорлик билан иштирок этмаса, бунга эришиб бўлмайди. Социализм шароитида демократия экономикани, жамиятнинг хўжалик ва маданий ҳаёти барча соҳаларини ривожлантиришнинг муҳим воситаси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Шундай қилиб, Конституция замирида жуда зўр ижодий потенциал бор. Ана шу потенциалдан ижодий фойдаланиш керак. «...Совет Конституцияси, — деган эди В. И. Ленин, — меҳнаткашларга хизмат қилмоқда ва доимо хизмат қилажак, бу Конституция социализмни барпо қилиш учун курашда кучли қуролдир», **(асарлар, 42-том, 78-бет).** Ҳозир Владимир Ильич бу гапга Конституция коммунизм қуриш қуроли ҳамдир, деган сўзларни қўшган бўлур эди.

Ўртоқлар, янги Конституциянинг, ривожланган социализм Конституциясининг, қурилаётган коммунизм Конституциясининг қабул қилиниши мамлакатимиз учун тарихий воқеагина бўлиб қолмасдан, **жуда катта халқаро аҳамиятга молик воқеа ҳам бўлишига** шак-шубҳа йўқ. Унинг амалга оширилиши ватанимиздан анча ташқари жойларда ҳам узоқ давом этадиган чуқур таъсир ўтказади.

Бизнинг янги Конституциямиз социалистик давлат қандай ривожланаётганлигини, социалистик демократияни тобора мустаҳкам ва чуқур қарор топтираётганлигини бутун дунёга яққол кўрсатади, ана шу социалистик демократия қандайлигини, унинг моҳияти нимадан иборат эканлигини яққол кўрсатади. Бизнинг Конституциямиз кенг меҳнаткашлар оммасининг давлат ва жамият ишларини идора қилишга доимо кўпроқ, реал иштирок этишининг хилма-хил формалари ва кенг кўламини кўрсатади. оз сонли капиталистлар синфигина ҳақиқатан ҳам бошқараётган буржуа мамлакатлари бунинг нималигини билмайди.

Бизнинг янги Конституциямизни ўқиган кишилар социалистик жамият гражданларининг ҳуқуқлари ва эркинликлари нақадар кенг ва хилма-хил эканлигини янада очиқ-ойдин кўрадилар. Жаҳон аҳли Конституция қоидаларида бутун халқнинг, унинг истисносиз барча синфлари ва гуруҳларининг фаровонлиги ҳамда маданиятини тўхтовсиз ўстиришни ўзига мақсад қилиб олган ва шу мақсадга эришиш учун актив иш олиб бораётган давлатни кўради.

Ниҳоят, бизнинг янги Конституциямиз ғолиб социализмнинг биринчи давлати ўз байроғига «тинчлик» сўзини ўз халқининг ва ер юзидаги барча бошқа халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушадиган ўз ташқи сиёсатининг олий принципи сифатида абадий ёзиб қўйганлигини жуда ишонарли тарзда кўрсатади.

Совет Иттифоқининг янги Конституцияси жаҳон социализми тажрибасининг муштарак хазинасини шубҳасиз бойитади.

Ғолиб социализмнинг Конституцияда умумлаштан тарзда ифодалаб берилган ютуқлари яқиндагина социалистик ривожланиш йўлини танлаб олган мамлакатларнинг халқлари учун илҳомбахш намуна бўлади.

Бу ютуқлар капитал мамлакатларида ўз ҳуқуқлари учун, капиталистик эксплуатация зулмидан халос бўлиш учун курашаётган меҳнаткашлар оммасига умидворлик бахш этади.

Буржуа ва ревизионистлар пропагандасининг демократия ва инсон ҳуқуқлари тушунчаларини бузиб ҳамда бачканалаштириб талқин этишига биз социалистик жамият граждани ҳуқуқлари ва вазифаларининг жуда тўлиқ ва реал комплексини қарама-қарши қўямиз. Биз тарих торозисига Коммунистик партия раҳбарлигидаги ишчилар синфи ҳокимияти туфайли меҳнаткашлар эришган ҳақиқатан ҳам улуғвор ғалабаларни қўямиз.

V.

Ўртоқлар! Марказий Комитет Сиёсий бюросининг фикрича, Пленум томонидан маъқулланган янги Конституция лойиҳаси, партия XXV съездида айтилганидек, умумхалқ муҳокамасига қўйилиши лозим. Бунинг маъноси шуки, **биз ҳали кўлами ва аҳамияти катта ишларни қилишимиз керак.**

Совет халқининг муҳокамасига революциянинг асосий ғалабалари, янги жамият қурилишида ўзимиз босиб ўтган йўл акс эттирилган ҳужжат ҳавола этилади. Шу сабабли Октябрь Революцияси 60 йиллиги байрамига кўрилаётган тайёргарлик ва янги Конституция лойиҳасининг муҳокамаси — бир-бири билан узвий равишда боғланган, бир-бирини тўлдирадиган тадбирлардир.

Бизнинг олдимизда — **Конституция лойиҳасининг имкони борича кенг, эркин ва чинакам амалий муҳокама этилишини таъминлаш,** бу ишга меҳнаткашлар оммасини, аҳолининг барча қатламлари намояндаларини жалб қилиш, жамоат фаолиятининг мамлакатимизда таркиб топган формаларидан шу мақсадда фойдаланиш вазифаси турибди.

Ҳамма йўллар бўйлаб меҳнаткашлардан тушадиган мулоҳаза ва таклифларни ҳисобга олишнинг аниқ механизми яратилиши ҳам зарур.

Шуни ҳисобга олиш керакки, Конституция лойиҳаси оммавий равишда муҳокама қилинаётган пайтда партия, совет ва хўжалик аппарати барча бўғинларининг амалий фаолияти ҳам меҳнаткашларнинг диққат марказида бўлади. Кишиларни қизиқтираётган актуал масалалар тўғрисида, ҳал этилмаган вазифалар ҳақида, ишдаги у ёки бу нуқсонлар тўғрисида гапирилади. Ана шуларга тайёр бўлиб туриш лозим. Танқидга ва таклифларга оператив равишда конкрет жавоб бериш, зарур жойларда ишларнинг аҳволини яхшилаш чораларини кўриш керак.

Биз янги Конституцияни муҳокама қилишга совет халқи партия раҳбарлигида КПСС XXV съезди қарорларини бажариш юзасидан зўр ғайрат билан иш олиб бораётган бир пайтда киришаяпмиз. Умумхалқ муҳокамаси **мамлакатнинг бутун ижтимоий ҳаётини янада активлаштиришга ёрдам** беради. Бу муҳокама халқ орасида янги-янги ижодий кучларни қулф урдириши, социалистик мусобақани янада кенг қулоч ёйдириши, ҳар бир кишининг топширилган иш учун масъулиятини ошириши лозим.

Партия ташкилотлари ва партия органлари Конституция муҳокамасининг кенг кўлам касб этишига кўмаклашишлари, унинг аниқ ва равшан сиёсий йўналишини таъминлашлари керак. Улар бу ишни тўғри уддалай олсалар, бу нарса шу йилнинг — СССР янги Конституцияси қабул қилинадиган ва Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги нишонланадиган йилнинг сиёсий ва иқтисодий якунларини шубҳасиз яхшилайди.

Конституция лойиҳасининг муҳокамаси — Советларнинг жонажон ишидир. Улар бу ишни ташкил этишда мамлакатнинг катта ёшдаги бутун аҳолисини амалда қамраб олишлари керак. Ҳозир ҳамма республикаларда маҳаллий советларга ўтказиладиган сайловга ҳозирлик кўрилмоқда. Бундан моҳирона фойдаланиш муҳимдир. Эҳтимол, Конституция лойиҳасини янги сайланган маҳаллий советларнинг сессияларида муҳокама қилиш фойдали бўлар.

Биз янги Конституциянинг муҳокамасига оммавий жамоат ташкилотлари, аввало касаба союзлари ва комсомол, ижодий союзлар ва ташкилотлар, илмий муассасалар актив қўшиладилар, деб умид қиламиз.

Оммавий ахборот воситалари алоҳида роль ўйнаши керак. Муҳокаманинг боришини моҳирона ва мароқли ёритиш, меҳнаткашларнинг овозига эътибор бериб қулоқ солиш-матбуотимиз, радио ва телевидениедан ана шулар талаб қилинади.

Қисқаси, ўртоқлар, янги Конституция лойиҳасининг муҳокамаси барча ташкилотларимиз ва барча кадрларимиз учун энг муҳим иш бўлиб қолиши керак.

Ўртоқлар, сўзимнинг охирида СССР янги Конституциясининг қабул қилиниши мамлакатнинг сиёсий тарихида муҳим босқич бўлиб қолишини яна бир бор уқтириб ўтмоқчиман. Бу эса ленинчи партиямизнинг, бутун совет халқининг коммунизм қуришдан иборат улуғ ишга ва шу билан бирга — бутун дунё меҳнаткашларининг озодлик учун, инсониятнинг тараққиёти учун, ер юзида мустаҳкам тинчлик учун курашдан иборат интернационал ишга қўшадиган яна бир тарихий ҳиссаси бўлади.

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент тўқимачилик комбинатида СССР Конституциясн лойиҳасининг муҳокамасига бағишланган кўп кишилик митинг бўлиб ўтди. Суратларда: митинг пайти. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, йигирувчи Буолма Жўраева тантанали митингда сўзламоқда. А. Абалян фотолари.

ФАХРЛАНАМИЗ, МАЪҚУЛЛАЙМИЗ

Тошкент тўқимачилик комбинатининг ишчилари 4 июнь куни оммавий митингга тўпландилар. Уларнинг қўлларида «КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорларини маъқуллаймиз!», «Яшасин совет демократияси», «СССР янги Конституциясининг лойиҳаси билан фахрланамиз!» сўзлари ёзилган транспарантлар бор эди.

Йигирувчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Буолма Жўраева минбарга чиқади.

— СССР янги Конституцияси лойиҳасининг матбуотда эълон қилинишини биз ҳаммамиз сабрсизлик билан кутдик—дейди у. — Мана ҳозир Конституция лойиҳаси бизнинг олдимизда турибди.

Ана шу тарихий ҳужжатнинг ҳар бир сатри бизни қувонтиради ва руҳлантиради, совет жамиятининг улуғворлигини акс эттиради. Совет жамиятида меҳнаткаш инсон ғоят қадрланади. Ризожланган социализм жамиятигина ўз гражданларига асосий қонунимиз лойиҳасида акс эттирилган жуда катта ҳуқуқлар ва эркинликларни бериши мумкин. Партия, давлат сен учун, халқ фаровонлиги учун қўлидан келган ҳамма ишларни қилаётганлиги ҳар биримизда коммунистик қурилиш ишига қўшаётган ҳиссамизни кўпайтириш истагини туғдирмоқда. Ҳозир, янги Конституция лойиҳасини муҳокама қилиш вақтида бизда кўп станокчилар сони ортишига аминман. Шахсан мен беш йилликнинг дастлабки уч йили планини яқин кунлар ичида бажаришга ва Октябрь социалистик революциясининг шонли 60 йиллигини муносиб кутиб олишга ҳаракат қиламан.

Фабрика коллективларининг вакиллари бирин-кетин сўз оладилар. Ҳар бир нутқда халқ фаровонлиги тўғрисида, совет кишисининг бахт-саодати, советлар мамлакати экономикаси ва маданиятининг равнақи ҳақида тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун жонажон Коммунистик партия, унинг Марказий Комитетига, шахсан Леонид Ильич Брежневга қизғин миннатдорчилик изҳор этилган сўзлар янграйди.

— Янги Конституция лойиҳасининг ажойиб хусусияти шуки, дейди учинчи йигирув фабрикасининг катта мастери Абдуқаҳҳор Қодиров. — Бу Конституция халқимиз Совет ҳокимиятининг 60 йили мобайнида қўлга киритган жуда катта ютуқларни ўзида акс эттирди. Хўш, қайси бир капиталистик мамлакатда оддий меҳнатчилар биздаги сингари ана шундай жуда катта ҳуқуқларга эга? Шуниси диққатга сазоворки, бизда бу ҳуқуқлар эълон қилинибгина қолмай, шу билан бирга реал мавжуддир. Бизнинг бутун ҳаётимиз билан тасдиқланмоқда. Мисол учун фабрикамизни олиб кўрайлик. Ҳар бир ишчи учун меҳнат қилиш шон-шараф иши бўлиб қолди. Биз ҳаммамиз амалда ўзимизни ишлаб чиқариш хўжайинлари деб биламиз. Билим олиш ҳуқуқи-чи? Менинг юзлаб ўртоқларим ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ўқув юртларда, техникумларда кечки мактабларда ўқимоқдалар. Конституция лойиҳасига назар ташлаб, Владимир Маяковскийнинг: ўқинг, ҳавас қилинг, мен — Совет Иттифоқи гражданиман! — деган сўзларини айтгим келади.

Биринчи йигирув — тўқув фабрикаси партия комитетининг секретари Л. А. Светашова, тўқувчи Н. В. Ершова, фабрика партия комитетининг аъзоси, тўқувчи В. И. Солдатова, корхона партия комитетининг секретари В. К. Мимрина, пардозлаш фабрикасининг контролери Н. М. Кривошеева, комбинат директори А. Б. Бурхонов тўқимачилар ўз меҳнатлари билан Ватанимиз қудратини янада юксалтиришга, КПСС XXV съездининг тарихий қарорларини муваффақиятли амалга оширишга ҳар томонлама кўмаклашишга ҳаракат қилаётганликлари ҳақида гапирдилар.

Тошкентлик тўқимачилар КПСС Марказий Комитетининг 1977 йил май Пленуми қарорларини, СССР янги Конституциясининг лойиҳасини маъқулловчи резолюцияни якдиллик билан қабул қилдилар.

(ЎзТАГ).

БУЮК ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ

СССРнинг биринчи Конституцияси қабул қилингандан буён нақадар улкан ўзгаришлар рўй берди. Совет кишиларининг фидокорона меҳнати билан саноат, қишлоқ хўжалиги, фан ва маданият кенг миқёсларда ривож топди. Буни социалистик Чирчиқ шаҳри мисолида ҳам кўриш мумкин.

Шаҳримизга биринчи ғишт қўйилганига қирқ йилдан ошиб қолди. Ўша кезларда ҳозирги гуллаган шаҳар ўрни кенг адрлардан иборат эди. Қурилиш ишларида қатнашган бинокорларнинг кўпчилиги кейинчалик электрхимия комбинатида меҳнат қилдилар. «Узбекхиммаш», «Чирчиксельмаш», трансформатор заводларини бунёд этдилар. Ишлаб чиқариш кучлари билан бирга ишчиларнинг ўзлари ҳам камол топдилар.

Ҳозир мен билан бир сафда меҳнат қилаётган кимёгарларнинг кўксида орден ва медаллар порлаб турибди. Биз ҳаммамиз ўз тақдиримиздан мамнунмиз.

СССРнинг янги Конституцияси лойиҳасида гражданларнинг ўз ижодий кучларини, қобилиятларини ва истеъдодларини ривожлантиришлари ва ишга солишлари учун, шахснинг ҳар томонлама камол топиши учун реал имкониятларни янада кенгайтириш мақсади илгари сурилган. Бу айни муддаодир. Эркин меҳнат кучоғида фарзандларимизнинг ҳам ҳар томонлама камол топишини истаймиз.

СССР Конституцияси лойиҳасининг ҳар бир моддаси совет кишиларига ғамхўрлик ва меҳрибонлик туйғуси билан йўғрилган. Фақат социалистик жамиятдагина инсон шунчалик эъзозланиши мумкин. Биз ўз ҳуқуқ ва бурчларимизга содиқ қолиб, бор имкониятимизни ўнинчи беш йиллик марраларини муваффақиятли эгаллашга сафарбар этаверамиз.

Э. ПИРМАТОВ,
«Электрохимпром» бирлашмаси аппаратчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙМИЗ!

Партия ва ҳукуматимизнинг яқиндан кўрсатаётган ғамхўрлиги туфайли қишлоғимиз таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Қамишзорлар ўрнида тептекис, равон йўллар вужудга келди. Ҳашаматли турар-жой бинолари қад кўтарди. Клуб, кино-театрлар, мактаб, болалар боғча ва яслилари сони ортди. Экинларга ишлов берадиган қишлоқ хўжалик машиналари сўнгги йилларда 5 бараварга кўпайди. Янгича ҳаёт кечириб, ижодий меҳнат қилмоқдамиз.

СССРнинг Конституцияси («Асосий қонуни»)ни ўқир эканмиз мамлакатимизда, ҳаётимизда рўй берган ўзгаришлар яна бир бор кўз олдимизда намоён бўлади. Фаровон ҳаётга совет тузуми шароитидагина эришиш мумкин деб тушинамиз.

Янги Конституция улуғ социалистик мамлакатимизда юз берган тарихий ўзгаришлар самараси эканига, партия раҳбарлигида ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий жиҳатдан юксалиб боришнинг меваси эканига тўла ишонч ҳосил қилдик. Шунинг учун колхозимиз меҳнаткашлари янги Конституция лойиҳасини якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар.

М. МАМАТХОЛИҚОВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли колхоз партия ташкилотининг секретари.

ЭНГ ДЕМОКРАТИК ҚОМУС

Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги кенг нишонланадиган кутлуғ бир даврда СССР Конституциясининг лойиҳаси умумхалқ муҳокамасига қўйилиши жуда катта аҳамиятга моликдир.

Чиндан ҳам лойиҳада айтилганидек, бизнинг жамиятимиз чинакам демократия жамияти бўлиб, унинг сиёсий системаси барча ижтимоий ишларни самарали бошқаришни, давлат ҳаётида барча меҳнаткашларни тобора актив қатнаштиришни, кишининг реал ҳуқуқлари ва эркинликларини гражданлик масъулияти билан боғлаб олиб боришни таъминлайди.

Асосий қонун лойиҳасида жамиятимизнинг кенг демократик характери тўла-тўкис ўзининг ифодасини топган.

С. НОСИРХЎЖАЕВ,
Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти илмий коммунизм кафедраси мудири, тарих фанлари доктори, профессор.

ОЛМАЛИҚ ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Олмалиқ шаҳар партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Унда ташкилий масала кўриб чиқилди.

Пленум Б. А. Агарковни Олмалиқ шаҳар ижроия комитети раиси вазифасини бажарувчи лавозимига тайинланганлиги муносабати билан уни шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари вазифасидан озод қилди.

Пленум шу шаҳар партия комитетида саноат-транспорт бўлимининг мудири бўлиб ишлаган В. И. Токаревни Олмалиқ шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари ва бюро аъзоси қилиб сайлади.

Пленумда Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари В. В. Окунский сўзлади.

Бугун—мелиораторлар куни

ОНА-ЕР МЕЪМОРЛАРИ

МЕЛИОРАТОР... Бу касб эгаларини халқимиз она ер меъморлари деб атайди. Бунинг боиси бор. Чунки биргина мелиоратор сўзининг тагида олам-олам мазмун, маъно ётибди. Ана шу олийжаноб, шарафли ва айни вақтда машаққатли ҳунарга меҳр қўйган кишилар мамлакатимиз бойлигини кўпайтиришга, халқ хўжалигининг муҳим тармоғи ҳисобланган қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга, экинлар ҳосилдорлигини оширишга муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Улар кўплаб янги ерларни ўзлаштириб, қишлоқ хўжалиги оборотига киритишяпти, мавжуд экин майдонлари, яйловларининг мелиоратив ҳолатини яхшилашяпти, кенг ҳажмда оби-ҳаёт йўллари қурилишини амалга оширмоқдалар.

Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида ерларни ирригация ва мелиорациялашни бутун чоралар билан ривожлантириш партиямиз аграр сиёсатининг энг муҳим таркибий қисмларидан бири бўлиб қолмоқда. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг ўнинчи беш йиллик планида сув хўжалиги қурилиши, янги суғориладиган ерларни ўзлаштириш, мавжуд экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, янги-янги яйловлар ташкил этишнинг мисли кўрилмаган программаси белгиланди. Бу соҳада бизнинг областимизда ҳам катта ҳажмдаги ишларни амалга ошириш назарда тутилмоқда. Ўнинчи беш йиллик мобайнида фақат давлат капитал маблағлари ҳисобига 25 минг гектар ерни ўзлаштириш лозим. Бундан ташқари, колхозлар маблағлари ҳисобига ҳам кўплаб янги ерлар ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилиши керак.

Бу катта ҳажмдаги вазифани рўёбга чиқариш учун ўнларча миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга ошириш даркор. Буни асосан областимиздаги «Ташкентводстрой», «Паркентводстрой» қурилиш трестлари ҳамда «Ташоблмелиоводстрой» қурилиш бошқармаси коллективлари бажаришлари лозим. Бу бинокорлик ташкилотларининг ишчи-хизматчилари вазифанинг ниҳоят даражада масъулиятли ва шарафли эканлигини тўла ҳис этиб, меҳнат жабҳасида жавлон урмоқдалар. Барча коллективлар давлат планларини бекаму кўст бажариш, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигини муносиб меҳнат тортиқлари билан нишонлаш, юбилей йилини яхши кўрсаткичлар билан якунлаш юзасидан зиммага олган социалистик мажбуриятларини шараф билан адо этишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Шунинг учун ҳам аксарият ташкилотлар коллективлари самарали меҳнат қилмоқдалар, бугун нишонланаётган ўз байрамларига муносиб тортиқлаб билан келдилар.

Айниқса, етакчи ташкилот ҳисобланган «Ташкентводстрой» трести меҳнат аҳлининг муваффақиятлари салмоқли бўлмоқда. Трест бунёдкорлари кўпчилик объектлар бўйича қурилиш-монтаж ишларини анча жадал олиб боришга муваффақ бўлишяпти. Шу йилнинг ўтган беш ойи мобайнида салкам 7 миллион 820 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга оширишди ёки давлат плани 103 процентга яқин қилиб адо этилди. Шу даврда пландаги 208 гектар ўрнига 1230 гектар ер планировка қилинди, 364 гектар янги ер ўзлаштирилди.

Трест коллективи фаолиятининг бошқа техник-иқтисодий кўрсаткичлари ҳам яхши бўлмоқда. Ҳар бир ишловчи ҳисобига амалга оширилган пудрат ишлари ҳажми белгиланганига нисбатан икки процент ортиқ бўлди. Айни вақтда қурилиш-монтаж ишлари таннархи арзонлашяпти. Ўтган биринчи кварталда худди шу йўл билан 12 минг сўм маблағ тежаб қолинди. Олинган фойда миқдори эса пландагига нисбатан 9 минг сўмлик кўп бўлди.

Трест коллективи қўлга киритаётган ютуқларга Тошкент сув омбори қурилиш-монтаж бошқармаси, Бекободдаги ихтисослашган кўчма механизация колоннаси ишчи-хизматчилари муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Масалан, Ҳурмат белгиси ордени кавалери Кашеев, Носиров, Кан, Мирзаҳакимовлар раҳбарлигидаги злобинчи бригадалар объектларнинг тез ва соз қурилишига эришмоқдалар. Уларнинг ўртача ойлик иш кўрсаткичлари 160—180 процент атрофида бўлмоқда.

«Паркентводстрой» тресть, «Ташоблмелиоводстрой» қурилиш бошқармаси мелиораторлари ҳам ўзларининг иш кўрсаткичларини йилдан-йилга яхшиламоқдалар. Масалан, «Таошблмелиоводстрой» бошқармаси коллективи шу йилнинг ўтган тўрт ойида 5,3 миллион сўмликдан кўпроқ пудрат ишларини амалга оширди. Меҳнат унумдорлиги белгиланганига нисбатан 0,2 процент ортиқ бўлди. Шу йилнинг биринчи кварталида фойда олиш плани ҳам зиёдаси билан бажарилди. Кўрилган фойданинг миқдори 832 минг сўмни ташкил этди. Бу топшириқдагидан 14 минг сўм кўпдир. «Паркентводстрой» трести бунёдкорлари эса йирик оби-ҳаёт тармоқларидан бири ҳисобланган Паркент канали қурилишини олиб бормоқдалор. Уни ишга тушириш қўшимча юзлаб гектар экин майдонларини суғориш, мавжуд пахта плантацияларини оби-ҳаёт билан таъминлашни яхшилаш имконини беради.

Областимиз мелиораторлари ўзларининг байрамларини тантанали нишонлар эканлар, ҳали олдиларида катта ва масъулиятли вазифалар турганлигини тўла ҳис қиладилар.

Байрамингиз муборак бўлсин, мелиораторлар!

М. МИРҲАМИДОВ.

Юқори Чирчиқ районида ғаллани тез ўриш ва янчиш юзасидан комбайнчиларнинг мусобақа-кўриги бўлиб ўтди. Мусобоқада «Ўзбекистон» колхозининг комбайнчиси Алексей Шологин (ўртада) биринчи ўринни эгаллади. Иккинчи ўринни эса (чапдан) «Гулистон» колхозининг комбайнчиси Вали Норов, «Коммуна» колхозининг комбайнчиси Сафариддин Ҳолхўжаев, (ўнгда биринчи) ва «Свердлов» колхозининг тракторчиси Эркин Сарибоевлар олишди. Суратда: мусобақа ғолибларига район партия комитети томонидан таъсис этилган фахрий ёрлиқларини топшириш пайти.

А. Аҳатов фотоси.

БУЮК ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТ ШОИР

ЖАҲОН адабиётининг порлоқ сиймоларидан бири Александр Сергеевич Пушкиннинг асарлари эркесвар халқлар дилида мангу яшаб келмоқда. Чунки Пушкиннинг авлодларга тутган «қалб қуёшидан қуйилган туйғулар» билан лиммолим бўлган шеърият қадаҳи инсониятнинг қалбини, заковатини ёритувчи нурга бойдир. Бу нур-абадий мавзулар билан, умуминсоний орзулар билан, башарий ғоялар билан йўғрилгани учун ҳам сўнмас ва бебаҳодир.

Александр Сергеевичнинг буюклиги ва унинг адабиётга Пушкин руҳини олиб кирганлигида ёркин намоён бўлган. Бу руҳ «ёвуз замонада эркни мақтаб ўтган» шоирнинг жарангдор шеърларидаги озодлик руҳи «рубобила эзгу ҳислар уйғотган», «тушкунларга шафқат дея қичқирган» шоирга хос олижаноблик ва инсонпарварлик руҳи, «дўстгинам Ватанга жонни тикканмиз, кўнгул орзулари фидо ўшанга» деб шараф билан куйлаган шоирнинг ватанпарварлик руҳи, давр билан, халқ билан ҳамнафаслик руҳи эди.

Пушкин буюк ғояларнинг, улуғ бир инсонга хос олижаноб ва гўзал туйғуларнинг ифодачисигина эмас, адабиётга, шеъриятга пушкинона гўзал бадииятни олиб кирган буюк сўз нақшинкори ҳамдир. Шунинг учун А. С. Пушкин ижоди жаҳон адабиёти учун ҳам ғоявийликнинг, ҳам бадиийликнинг тимсоли бўлиб қолмоқда. Пушкин даҳосининг гениаллиги, уни барча халқларнинг эъзозли шоирига айлантирган сабаблардан бири А. С. Пушкин ижодидаги гуманизмнинг теранлиги ва интернационал руҳнинг кучлилигидир. Зотан, интернационал руҳ, гуманистлик пафос А. С. Пушкин асарларининг айримларигагина хос бўлмаган, унинг бутун ижодидан қизил ип сингари сизилиб ўтади. У ўз ижодини инсон гўзаллигини куйлашга, инсон эркини улуғлашга бағишлади. Унинг асарларидаги ғоялар шоирни озодлик учун курашчилар қаторига олиб чиқди. А. С. Пушкин озодлик ва эрк учун курашни муқаддас шараф деб билган. У «Баҳор байрамида — гўзал сайилда қушчага эрк бериб учирар экан», бундан «кўнгли тасалли ва ором» олади ҳамда шоир.

«Ахир, мен озодлик
этолдим инъом
Ақалли биргина жонга бу
нафас!» —

деб фахр билан сўзлайди. «Ҳар қандай шохлардан Пугачёвни афзал» деб билганлиги ҳам А. С. Пушкиннинг эрк ва озодлик учун курашни нақадар юксак пафос билан куйлаганлигини кўрсатеди.

А. С. Пушкин ижодидаги интернационал руҳ эса унинг асарларининг келгуси асрлар учун бўлган аҳамиятини яна ҳам оширади. Чунки интернационализм бугунги кунда ҳаётимизнинг бош мазмуни коммунистик асримизнинг, буюк давримизнинг асосий дунёқарашига айланган.

А. С. Пушкин ўзини фақат рус халқининггина эмас, балки кўп миллатли буюк Россиянинг фарзанди деб санар, «поёни йўқ улуғ Русь унинг овози билан чулғанишига, бундаги барча эллар уни ёдлашига» катта ишонч билан қарар эди. У ўзининг «Ҳайкал» шеърида ўз ижодининг мангу барҳаёт бўлиб қолиши, ижоди билан ўзи учун «Александр қуббасидан ҳам баланд» ҳайкал тиклаганлиги ҳақида фикр юритар экан, мағрур славян насли, авом тунгус, финлар ва даштлар дўсти қалмоқлар унинг асарларини эҳтиром билан тилга олишларини башорат қилади. Бу башорат шоир ижодининг барҳаётлиги ҳақидаги башоратгина эмас, балки «бугунги авом тунгус», даштларда ҳаёт кечирган қалмоқларнинг саводли бўлишига, маданий тараққиётига, бадиият дурдоналарини тушуна оладиган даражага етишларининг ҳам башорати эди. Тараққий этмаган турли миллатларнинг келажагига бу қадар буюк ишонч билан қараш интернационал ва нурафшон оптимистик дунёқарашга эга бўлган инсонгагина хос бўлиши мумкин.

А. С. Пушкин ижодидаги интернационализм, айниқса, унинг бошқа халқлар ҳаётига бағишлаб ёзган асарларида жуда чуқур намоён бўлган. Буюк шоир ижодида биз турли миллат халқлари ҳаётига бағишланган кўплаб асарларни учратамиз. Бу жиҳатдан унинг шарқий поэмалари, айниқса, диққатга сазовордир. Шоирнинг «Боқчасарой фонтани», «Кавказ асири», «Лўлилар» каби поэмалари ва бир қатор шеърларида турли миллатга мансуб бўлган халқлар ҳаёти, мазкур миллатларнинг ўзига хос миллий характери чуқур муҳаббат билан тасвир

ПУШКИН КУНЛАРИ ОЛДИДАН

этилган. Кавказ халқлари ҳаётига Пушкин ўзининг юқоридаги поэмаларидан ташқари «Кавказ», «Арзрумга саёҳат», «Тазит», «Табиат чирой очган ўлкаларни ким кўрган», «Грузия қирларида тун қоронғуси», «Боқчасарой фонтанига», «Денгизга» каби шеърларини ҳам бағишлаган. Бу шеърларда шоир Кавказ табиатининг гўзал манзараларини, инсоннинг табиат билан муносабатидаги мукаммал бирликни ҳаяжон билан куйлади.

А. С. Пушкин бошқа халқларнинг ҳаётига мурожаат қилар экан, бу халқларнинг ҳаётини тасвирлаш орқали инсон ва муҳаббат, инсон ва халқ, инсон ва тарих, шахс ва коллектив, шахс ва маданият, инсон ва унинг ўз қадрқиммати учун, озодлиги учун кураши каби бир қатор муҳим фалсафий ва ҳаётий проблемаларни ҳал қилишга интилди. А. С. Пушкиннинг асарларидан биз Кавказ ва Қрим халқларининг ҳаёти ҳақида, Молдавия ҳақида («Карагеоргий қизи» номли шеъри, Грузия ҳақида, «1821», «Йиғлама», садоқатли грек қизи») муфассал маълумот олишимиз мумкин. Черкасс қизининг оташин эҳтирослари, қалмиқ аёлининг самимияти ҳам А. С. Пушкин томонидан меҳр билан куйланган.

А. С. Пушкиннинг бошқа миллатларнинг ҳаётини бу даражада мукаммал ва юксак бадиий тасвирини бера олишига шоир бу халқларнинг ҳаёти билан яхши таниш бўлганлиги натижасида эришган.

Жаҳон поэзиясининг ноёб генийларидан бири А. С. Пушкин Шарқ адабиётига, шарқ услубига ҳам муҳаббат билан қараган. Пушкин П. А. Вяземскийга ёзган мактубида «Боқчасарой фонтани» поэмасидаги Зареманинг кўзлари тасвирини танқид қилган И. Давидовга муносабат билдирар экан: «Агар гап шарқ ҳақида бормаганда унга эътироз билдирмасдим. Шарқ услуби мен учун намуна бўлган эди», — деб ёзади.

Шунингдек А. С. Пушкин ўзининг «Классик ва романтик поэзия ҳақида» номли мақоласида Европа шеъриятига жуда кучли таъсир кўрсатган омиллар ҳақида фикр юритар экан: «Маврлар уни (Европа шеъриятини — Д. Қ.) севги ва муҳаббатнинг изтироб ва лаззатларига ошно этди, унда шарқнинг ажиб ва серҳашам сухонворлигига нисбатан майл уйғотди», — деб ёзади.

А. С. Пушкиннинг Шарқ адабиёти, шарқ услуби ва Европа адабиётидаги шарқ анъаналари ҳақидаги фикр ва мулоҳазалари совет пушкиншунослари, жумладан адабиётшунос А. Клименконинг: «Пушкин Ҳофиз ва бошқа шоирларнинг асарларидан хабардор эди», деган фикрларини тасдиқлайди. Зотан, Пушкин Саъдий номини, унинг шеърий мисраларини ўз асарларида такрор ва такрор ишлатади. «Евгений Онегин»да биз:

«Баъзилар энди йўқ,
ўзгалар йироқ
Бир замонлар Саъдий
дегани каби» —

ёки.

«Лаззатбахш фонтанлар
шабадаси» номли шеърида
эса.

«Қримни севарди Саъдий
авлоди» —

деган мисраларни учратамиз.

А. С. Пушкиннинг «Боқчасарой фонтани» поэмасида шарқ адабиётига хос хусусиятлар унинг эпиграфидаёқ кўринган бўлиб, бу эпиграф:

Кўплар мен каби бу
фонтанда бўлишган, бироқ
Баъзилар энди йўқ, ўзгалар
йироқ» —

байти Шайх Саъдийнинг машҳур «Бўстон» асаридан олинган мисралар эди. Бу байтни А. С. Пушкиннинг ўзи «Бутун поэмадан кўра афзалроқдир», — деб баҳолайди.

А. С. Пушкин ижодида ва айниқса, унинг «Руслан ва Людмила» поэмасида намоён бўлган шарқ адабиёти анъаналарини ўз вақтида Д. Благой, Л. Поливанов, Л. Гроссман. И. Брагинский каби олимлар ҳам таъкидлашган ҳамда «Руслан ва Людмила» асаридаги Черномор ва Ратмир образларидаги шарққа хос хусусиятларга ишора қилишган эди.

Пушкиннинг бошқа халқлар ҳаёти ва адабиётига, жумладан шарқ халқлари ҳаёти ва адабиётига қизиқиш ва муҳаббат билан қараганлигининг замирида шоирнинг интернационалистик дунёқараши ва гуманистик эътиқоди ётарди.

А. С. Пушкин Пугачёв ҳақидаги материалларни тўплаб юрганида қозоқ чўлларида «Қўзи Кўрпеш ва Баян сулув» эпосини эшитган ва ўзи учун қозоқ халқ оғзаки ижодининг бу ажойиб дурдонасининг сюжетини ёздириб олган ва шу сюжет асосида асар яратишни орзу қилган. Афсуски, бу орзусига эриша олмаган эди. Бу фактлар барчаси А. С. Пушкиннинг бошқа халқлар ҳаётига, маданияти ва адабиётига катта муҳаббат билан қараган буюк интернационалист шоир эканлигини кўрсатади. Шунинг учун ҳам А. С. Пушкин бугунги кунда эллар томонидан эъзозланиб келинмоқда.

Дилбар ҚАМБАРОВА,
филология фанлари кандидати.

5 ИЮНЬ—БУТУН ЖАҲОН АТРОФ-ТЕВАРАК МУҲИТИ КУНИ

ТАБИАТ ВА ИНСОН

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қарорига кўра, ҳар йил 5 июнда Бутун жаҳон атроф-теварак муҳити куни нишонланади. Бу кун ўтказилиши жаҳон жамоатчилиги ва ҳукуматлари диққатини муҳитни муҳофаза қилиш проблемаларига жалб қилиш, уни сақлаб қолишга қаратилган турли тадбирларни ишлаб чиқиш ва ўтказиш учун кўмаклашишга қаратилган.

Атроф-теварак муҳит проблемаси XX асрда пайдо бўлиб, айниқса сўнгги йигирма йилда кучайди. Ишлаб чиқариш ва истеъмол қилишнинг тез ўсиши, ер аҳолиси сони кўпайишини бунинг асосий омиллари деб ҳисоблашади.

Фан ва техника ютуқларидан фойдаланишнинг капиталистик усули атмосфера ва жаҳон океани ифлосланишига, тупроқлар эррозияга учрашига олиб келди. Табиат ресурсларини ваҳшийларча эксплуатация қилиш кишилар соғлиғига зарарли таъсир кўрсатиб, баъзи вақтларда ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига тузатиб бўлмайдиган зиён келтирмоқда.

Дарё ва каналларнинг ифлосланиши балиқ ва ўсимликлар ҳаёти учун сувни яроқсиз қиляпти. Мутахассислар фикрича, Париж рамзи ва фахри бўлган Сена мамлакатнинг энг ифлос дарёсига айланган. Дарёда балиқ қарийб йўқ бўлиб кетди. Дунай, Рейн, Темза ва бошқа дарёлар саноат ва маиший чиқиндилар билан шу даражада ифлосланганки, уларда қандайдир нормал биологик ҳаёт ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Американлик мутахассис Б. Коммонжрнинг ҳисобига қараганда, иккинчи жаҳон урушидан кейин ўтган вақт ичида АҚШ аҳолиси 40 процентга, ҳар киши ҳисобига истеъмол қилиш 6 процентга ошган бўлса, атроф-теварак муҳитнинг ифлосланиш даражаси эса 10 марта кўпайган. Фақат ҳаво ифлосланишидан АҚШ ҳар йилги кўраётган зарар 16 миллиард долларни ташкил этади. Саноат, коммунал ва ишлатилган сувларни тозалаш системалари қуриш, қаттиқ чиқиндиларни утиллаш ҳам муҳим проблема бўлиб қолди.

Япониянинг атроф-теварак муҳити ҳам фожиали аҳволга келиб қолган. Мамлакатнинг тез иқтисодий ўсиши, аҳоли ва саноат йирик шаҳарлар районида концентрациялашуви, қишлоқ хўжалик районлари структураси ўзгариши — буларнинг атроф-теварак муҳитга салбий таъсир кўрсатиши ҳисобга олинмади. Социал эҳтиёжларга етарли миқдорда капитал маблағлар ажратилмади. Натижада бу ҳаво, сув, тупроқни ифлосланиши билан боғланган қатор проблемаларга олиб келди. Токио заводлари йил давомида 1,7 чиқиндиларни атмосферага миллион тонна газ шаклида учиради. Пойтахтдаги 2 миллиондан ортиқ автомабиллар яна унга 700 минг тонна двуокись углероди қўшади. Мутахассислар ҳисобига кўра, Японияда бир сутка давомида салкам 1 миллион тонна саноат чиқиндилари йиғилиб қолади. Уларнинг 75 проценти қайта ишланмасдан ерга кўмилади.

Атроф-теварак муҳитнинг ифлосланиши проблемалари Европа капиталистик мамлакатларида ҳам кескинлик билан қўйиляпти. Матбуотнинг билдиришича, ҳозирги даврда ГФРда ҳавонинг ифлосланиши АҚШга нисбатан етти марта юқоридир. Венеция, Милан ва Италиянинг бошқа саноат шаҳарларида ҳаво ифлосланиши шундай даражага етдики, вайронликдан сақлаб қолиш учун тарихий ёдгорликларни пластик материаллар билан қоплаяптилар.

Атмосферанинг юқори даражали ифлосланиши аҳоли орасида хроник бронхит тарқалишига сабабчи бўляпти. Ҳавонинг ифлосланиш даражаси билан ўпка раки, юрак-томир касаллари, ошқозон касалликлари ўртасида яқин алоқа борлиги аниқланган.

Партия ва давлатимиз табиий ресурслардан рационал фойдаланиш ва табиатни муҳофаза қилиш масалаларини изчиллик билан ҳал қилмоқда. 1972 йилда «Табиатни муҳофаза қилишни кучайтириш ва табиий ресурслардан фойдаланишни яхшилаш ҳақида» КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори, кейинчалик СССР Олий Совети томонидан ер ҳақида қонунчилик асослари, сув ҳақида қонунчилик асослари, СССР ва Иттифоқ республикаларининг ер таги конлари ҳақидаги қонунчилик асослари қабул қилинди.

«Табиатни муҳофаза қилишни кучайтириш ва табиий ресурслардан рационал фойдаланишни яхшилаш чоралари ҳақида»ги қарорда, жумладан, «табиий ресурслардан рационал фойдаланиш, уларни сақлаш ва қайта ишлаб чиқиш, табиатга эҳтиёткор муносабат СССРда коммунизм қуриш программасининг таркибий қисмидир» дейилган.

Партия ва ҳукуматимиз томонидан алоҳида районлар, жумладан, Каспий денгизи, Байкал кўли, Волга ва Урал ҳавзалари ва бошқа районлар муҳитини муҳофаза қилиш ва ресурслардан рационал фойдаланиш ҳақида қатор муҳим қарорлар қабул қилинди. Ўзбекистонда атроф-теварак муҳитни муҳофаза қилишни кучайтиришга ва табиий ресурслардан фойдаланишни яхшилашга ёрдам берадиган қатор чоралар амалга оширилди. Республика Госплани табиатни муҳофаза қилиш йиллик ва беш йиллик планларини ишлаб чиқди. Бу мақсадларга ўнинчи беш йилликда 350 миллион сўмдан кўпроқ маблағ ажратилади.

Республикада 427 сув тозаловчи иншоотлар ишлаб турипти. Ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун янги сув истеъмол қилиш миқдори камайтирилди. Тошкент корхоналарида, Олмалиқ кон-металлургия комбинати, Ангрен химия-металлургия заводларида газни тозаловчи ва чанг тутиб олувчи ўрнатмаларни эксплуатация қилиш яхшиланди. Тошкент, Андижон, Самарқанд, Фарғона, Олмалиқ, Навоий ва Чирчиқда ҳавони анализ қилиш ва атмосферани ифлосланишини контроль қилиш учун лабораториялар ташкил қилинди. Атроф-теварак муҳитга заҳарли химикатлар ва пестицидларнинг зарарли таъсир этишдан ҳимоя қилиш учун уларни хавфсиз қўллашга қаратилган ишлар олиб бориляпти. 1971 йилдан бошлаб кучли таъсир этувчи заҳарли химикатларни қўллаш қисқартириляпти. Пахтага химиявий ишлов бериш камайтирилди. Ўсимликларни ҳимоя қилиш учун биологик усуллар жорий қилинмоқда. Республикада 67 биолаборатория очилди. Биологик методлар 1976 йилда 365 минг гектар майдонда қўлланди. Тошкент областида 1975 йилдан бошлаб тупроқлар хлорорганик қўшилмалар билан ифлосланиш ҳолатини кузатиш ишлари олиб бориляпти.

Социалистик мамлакатлар Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши 1974 йил октябрида қабул қилган атроф-теварак муҳитни муҳофаза қилиш ва уни яхшилашга қаратилган ҳамкорлик программасига мувофиқ иш олиб боряптилар. Сўнгги йилларда АҚШ, Франция, Англия ва Италия билан шу масала бўйича битимлар тузилди.

Социалистик мамлакатлар табиатни муҳофаза қилишда коллектив ҳаракат қилиш лозимлиги ҳақида ташаббус билан майдонга чиқдилар. Бу Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Хельсинки кенгашининг якунловчи актида ўз ифодасини топди.

Яқинда атроф-теварак муҳитни муҳофаза қилиш ишида муҳим воқеа содир бўлди. Шу йил 18 майда Женевада атроф-теварак муҳитга ҳарбий мақсадларда таъсир этишни тақиқлаш ҳақидаги халқаро конвенция 33 давлат вакиллари томонидан имзоланди.

Бу жуда катта аҳамиятга эга бўлган битимдир.

С. РИЗАЕВ.

ИЮНЬ 19 ЯКШАНБА — ЎЗБЕКИСТОН ССР МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИГА САЙЛОВЛАР КУНИ

САЙЛОВ УЧАСТКАСИДА

Киров районидаги 4-сайлов участкаси Г. Дмитров номли 9-мактабга жойлашган. Бу ерда «Марказ — 5», «Марказ—6»даги 2, 4, 9 қаватли янги биноларда истиқомат қилувчилар овоз берадилар.

9-мактаб, тамаки фабрикаси, ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий текшириш институти ходимларидан иборат 98 нафар агитаторлар 4150 та сайловчини рўйхатга олдилар. Мактаб қошидаги агитпункт шинам қилиб безатилган. Унда янги газета-журналлар, маҳаллий Советларга сайловлар билан боғлиқ бўлган қатор агитация воситалари мавжуд.

Бу ерда сайловолди сиёсий, ташкилий ишлари кўтаринки руҳда олиб борилмоқда. Айниқса ёш ўқитувчи Патхилла Каримов бошлиқ ёш комсомоллардан иборат агитаторлар группаси ўрнак кўрсатмоқдалар. Булардан Раъно Содиқова, Гулчеҳра Умарова, Шохида Тўлаганова, Омадхон Юсупхўжаева кабилар биринчи бўлиб сайловчилар рўйхатини олишга муваффақ бўлдилар. Эндиликда улар сайловчилар ҳузурида бўлиб, КПСС XXV съезди материаллари, партия-ҳукуматимизнинг тинчлик сиёсати, Улуғ Октябрь 60 йиллиги олди ишлари, Совет халқи ва Ўзбекистон қўлга киритган улкан ютуқлар ҳақида суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Агитпункт ишини жонли ва уюшқоқлик билан олиб борилишида, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, қўш орден кавалери, моҳир педагог К. Қаюмовнинг ҳиссаси катта. У ёш агитаторларга ҳар томонлама ёрдам бериб келмоқда.

Маҳаллий Советларга бўладиган сайловларга тайёргарлик ишлари зўр уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

С. СУЛТОНОВ.

Дунё овози — чет эл хабарлари

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

КОНФЕРЕНЦИЯ ОЧИЛДИ

БРАТИСЛАВА. Бу ерда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг тарихий аҳамиятига бағишланган Умумсловакия илмий конференцияси очилди.

Конференция ишида Словакия Компартияси Марказий Комитетининг идеология ходимлари. СКП Марказий Комитети ҳузуридаги марксизм-ленинизм институти ва Словакия Фанлар академиясининг илмий ходимлари, Словакия олий мактаблари ижтимоий фанлар ўқитувчилари қатнашмоқдалар.

РУМИНИЯНИНГ ГИДРОЭЛЕКТР СТАНЦИЯЛАРИ

БУХАРЕСТ. Руминиядаги барча гидроэлектростанцияларининг қуввати қарийб 3 минг мегаваттга етди. Шу беш йилликда мамлакат дарёларининг энергиясини ўзлаштиришга алоҳида эътибор берилади. Олт дарёсида катта гидро энергетика қурилиши авж олдирилади. Бу ерда жами қуввати 1.000 мегаваттдан ошадиган гидро электр станциялар тизмаси барпо этиладиди. Бу станциялар ҳар йили 3 миллиард киловатт-соат электр энергия ҳосил қиладилар.

ИНСТИТУТ ЮБИЛЕЙИ

БЕРЛИН. ГДРдаги пайвандлаш ишларининг 80 проценти тўла равишда ёки қисман автоматлаштирилган методда олиб борилмоқда. Пайвандлашнинг ҳар хил технологияси, чунончи, газ, электр, ультра товуш, плазма, электрон ва лазер билан пайвандлаш усулларини Галладаги ГДР пайвандлаш техникаси марказий институтининг коллективи ишлаб чиқмоқда. Кўп мамлакатларга донғи кетган йирик илмий-техникавий марказ шу кунларда ўзининг 25 йиллик юбилейини нишонламоқда.

(ТАСС, 3 июнь).

Ф. КАДДУМИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

БАЙРУТ, 3 июнь. (ТАСС). Фаластин озодлик ташкилоти сиёсий бўлимининг мудири Фарук Каддуми «Шуун Фалестиния» журналида босилган суҳбатида бундай деди: Совет Иттифоқи Яқин Шарқ можаросини ва Фаластин проблемасини адолатли ҳал этишни ёқлаб келди ва ёқламоқда. Совет Иттифоқи, деб таъкидлади у, араб мамлакатларига ва, жумладан, Фаластин революциясига катта ёрдам ва мадад бериб келмоқда ҳамда Фаластин проблемасини ҳал этиш учун халқаро майдонда кўрилаётган ҳамма тадбирларда фаластинликларни қатнаштиришни доим талаб этиб келмоқда.

Фаластин озодлик ташкилоти ижроия комитети раиси Я. Арафатнинг Москвага қилган кейинги визити, унинг КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан суҳбатлари ва бошқа совет раҳбарлари билан учрашувлари, деб уқтириб ўтди Ф. Каддуми, СССР араб халқларининг босиб олинган араб территорияларини озод қилиш учун олиб бораётган адолатли курашини қўллаб-қувватлаётганлигини ва Женева сулҳ конференцияси иш бошлаган чоғданоқ Фаластин делегациясини бу конференцияда қатнаштириш учун, шунингдек Фаластин араб халқининг қонуний ҳуқуқларини, шу жумладан мустақил Фаластин давлатини вужудга келтириш ҳуқуқини тиклаш учун ҳаракат қилиб келаётганлигини тасдиқлайди.

ҚИТЪАЛАРДАН ДАРАКЛАР

ЖЕНЕВА. Капитализм дунёсида ҳар ўн ишчининг бири ҳар йили ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар қурбони бўлиб қолмоқда.

Халқаро меҳнат ташкилоти статистика бюросининг маълумотларига қараганда, 1974 йилда АҚШ корхоналарида 5 миллион 700 минг бахтсиз ҳодиса рўй берган. Бунинг натижасида 4900 ишчи ҳалок бўлган.

Италияда ишлаб чиқаришдаги авариялар натижасида ҳар куни ўрта ҳисобда 12 киши ҳалок бўлмоқда, 250 га яқин ишчи қаттиқ жароҳатланмоқда.

ВАШИНГТОН. Қўшма Штатлар Куба билан муносабатларни нормаллаштириш, у билан савдо-иқтисодий ва маданий алоқаларни кенгайтиришга ҳаракат қилиши лозим. Конгресс аъзоси Р. Деллэмс яқинда Кубага қилган сафаридан қайтиб келганидан кейин шу гапларни айтди.

Р. Деллэмс Америка ҳукуматини Куба билан савдо-сотиқни таъқиқлашни бекор қилишга ва иқтисодий алоқаларни кенгайтириш йўлини амалга оширишга даъват этди.

БИСАУ. Гвинея-Бисау Республикаси давлат кенгашининг раиси Л. Кабрал Ангола Халқ Республикаси президенти А. Нетога бирдамлик мактубини йўллади. Мактубда бундай дейилган: Гвинея ва Яшил Бурун ороллари Африка мустақиллиги партияси ва республиканинг бутун аҳолиси хоин унсурларнинг яқинда МПЛА раҳбарлигига ва Ангола революциясига қарши қилган ҳуружларини қаҳр-ғазаб билан қоралайди.

(ТАСС, 3 июнь).

МЎЙЛАБ

А. С. ПУШКИН.

(ФИЛОСОФИК ОДА)

Гусар салобатли ҳурсанд жилмайиб
Жингалак мўйлабга кўзин қийшайтиб,
Панжага ўрарди муртини шу он,
Соқоли қирқилган, донишманд,
ҳаким.
Бошин чайқаб мўйлабдорга мулойим.
Чуқур нафас олиб этарди баён:
«Гусар! Табиатда йўқ мангу нарса.
Ҳудди бир-бир ода-мақталган қисса
Каби ҳар подшолик, асрлар ўтар,
Вавилон деволи нураб йиқилган,
Даримон драми қулаб-йўқолган,
Ҳамма вақт югириб ўтган дарёлар.
Қулоғинг ортида мўйлабинг ўроқ,
Вино, ром билан у мустаҳкам ҳарчоқ,
Ёшлик гўзаллигин қилар намоён,
Устара дамини кўрмаган асло.
Сурмадан ҳар доим қилар таманно,
Қўл ва тароқ билан тароғлиқ ҳар он.
Савлатли мўйлабни эзмайин дейсан,
Сен тунлар Свистов одаси билан
Мўйлабни авайлаб аста ўрайсан,
Ястиққа юз қўйиб ҳеч ухламайсан.
Ва қаттиқ тушда ҳам уни кўрасан,
Эрталаб сен яна мўйлаб қарайсан.
Узоқ, қувноқ таом пайтларида сен,
Мўйсафид гусарлар даврасида сен
Қаро-шоп мўйлабдор ботирлар ичра
Жуда шўх меҳмонсан, қизгин
дилдорсан,
Кимнинг соғлиғига бунча ичарсан.
Гўзалга, мўйлаб, ё, от-чунми қадаҳ!
Жангларнинг даҳшатли соати келар,
Ядролар ёрилиб, тўплар гумбирлар,
Сен бўлса эгарда сокит қоласан,
Ақилга йўл бериб сурасан ҳаёл,
Дастлаб ушлаб азиз мўйлабни
ҳушҳол,
Сўнг содиқ қилични қўлга оласан.
Сенда жўшқин азим куч пайдо бўлар,
Хилватда ёнингда чиройли дилбар,
Сен бўлса имода ва қўлинг имлар,
Ширин эҳтирослар севинчидасан,
Ва гўзал дилбарнинг оғушидасан,
Ҳайбатли мўйлабинг қўлда буралар.
Фахрлан, эй гусар! Сўнг бўл
хабардор,
Тез ўтиб кетгуси ерда неки бор,
Жуда тез ўтмоқда соатлар ҳарчоқ,
Қипқизил юзлар ҳам бўлар зафарон,
Ва қора сочларга қўнар оқ-хазон,
Кексалик этади мўйлабни оппоқ.

НАЗАРМАТ таржимаси.

● Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллик байрамига беш ойча вақт қолди. Аммо бу улкан байрам шодкёнасининг нафаси ҳозирданоқ уфуриб турибди. Яқиндагина шу улуғ санага бағишлаб республикамизда ўтказилган «Дўстлик симфонияси» санъат байрамига кўпгина қардош республика санъаткорлар коллективлари қатнашгандилар ва ўлкамизни дўстлик таронасига буркаган эдилар. Мана энди республикамиз областларидаги санъаткорлар коллективлари бу эстафетани давом эттирмоқдалар. Улар пойтахт меҳнаткашларига ўз санъатларини намойиш этиш билан бирга, юбилейга қандай тайёргарлик кўраётганликлари юзасидан ҳам имтиҳондан ўтадилар. Кеча Алишер Навоий номидаги Наманган театри коллективи А. С. Пушкин номидаги истироҳат ва маданият боғида катта концерт бердилар. Концертда наманганлик санъаткорлар юбилейга пухта ҳозирлик кўрганликларини намойиш этдилар. Суратда: Навоий номидаги Наманган театри артистларининг чиқишлари.

А. Абалян фотолари.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

СИР БЎЙИДА

Сир бўйининг таърифи узоқ,
Қўшиғига солсангиз қулоқ.
Илҳомингиз айлагай булоқ,
Меҳнат гашти,
Ижод қўйида,
Бўлганмисиз Сирнинг
бўйида!
Металлурглар дилбар
юзи—шу,
Далварзинлик шаҳло кўзи
— шу,
Афсонавий Фарҳод ўзи—шу.
Ҳеч бўлмаса Ширин сойида,
Бўлганмисиз Сирнинг
бўйида!
Бунда унган ҳар бир
майса — гул,
Теграсидан арммас булбул,
Яйрамаса кўрганда кўнгил,
Менга айтинг.
Ҳордиқ уйида,
Бўлганмисиз Сирнинг
бўйида!
Одамлари меҳмондўст, доно,
Қишлоқлари обод, барҳаво.
Далалари муаззам, аъло,
Ҳар куз бўлар ЗАФАР
тўйида,
Бўлганмисиз Сирнинг
бўйида!
Тожик — бир тор,
Ўзбеклар — бир тор.
Иккисига шу дарё — дутор.
Шундан чиққан севимли
«Ёр-ёр».
Бирор марта НОВдан
қуйида,
Бўлганмисиз Сирнинг
бўйида!

Расулжон ЮНУСАЛИЕВ.

ТОЙЧАМГА

Уч тойчоғим, чуҳ, қани!
Учгин сирли маъвога.
Туёғингнинг чақини
Ларза солсин самога.
Манзил ҳали йироқдир
Энди чиқдинг сафарга.
Аммо умид чироқдир
Зафарга чоп, зафарга.
Чатнаб ётган чўллардан
Камон ўқдай учиб ўт.
Из тушмаган йўллардан
Бахтинг изла, бахтинг тут.
Ахир тойчам мен сени
Яратганман зўр ишқдан.
Туёқларинг ёлқини
Қўшиқдандир, қўшиқдан.
Уч қўшиғим, учқур той
Юрак номли юрт сари.
Эриб кетсин куйингдан
Бу мамлакат дардлари.
О, агарда мавжларга
Қуйилмасанг офтобдай,
Сатрларинг авжлари
Севилмаса офтобдай,
Отилмасанг чўққидан
Сармаст шаршара каби,
Куйламаса куйингдан
Тоғларнинг зангор лаби,
Она Ватан қалбига
Тута олмасанг қулоқ,
Учмай туриб юз тубан
Инқилганинг яхшироқ...

Абдусаид КУЧИМОВ.

ЧЎПОН

Чўпон йигит тепада
турib,
Кузатади сурувни узоқ.
Серкасининг ортидан
юриб,
Ўтлар юзлаб қўй-ю
қўзичоқ.
Жалб этади йигит
ҳаёлин
Тоғлардаги эримаган
қор.
Кўз-кўз қилар маъсум
жамолин
Қир-адрда яшнаган
баҳор.
Ана, тошиб севинчидан
сой,
Ялтиратиб қумлоқлар
тошин—
Табиатга бағишлаб чирой,
Олиб кетар тоғлар кўз
ёшин.
Ойдин ўйлар уюлиб
қат-қат,
Олисларга чорлар экан,
бас,
О, дўстларим чўпонга
ҳеч вақт
Куйчи қалби бегона эмас.
Нур қўйнига чўмилади
кун,
Қалб торлари эзгуликка
шай;
Дил қувончин куйлаши
учун,
Унга ёлғиз ҳамроҳ бўлар
най.

Мўмин АВАЗОВ.

ҚАЛБИДА ҲАЁТ ИШҚИ

Баланд бўйли, кенг елкали, барваста қомати ўзига ярашган киши зал бўйлаб аста одим ташлаб бормоқда. У йўлида учраган ходимлари, хизматчилар, беморлар билан бир хил—самимий саломлашади. Уларнинг чеҳраларидаги табассумни кўриб қувонади. Иш кабинетига кириши билан унинг бу шодлиги ўрнини дарҳол жиддийлик эгаллайди. Кенг пешонаси устида йиллар қолдирган излар қуюқлашади. Кеча оғир аҳволда келтирилган беморнинг сўлғин чеҳраси, илтижоли нигоҳи кўз ўнгида намоён бўлади. Унинг тақдири билан яшай бошлайди.

Ҳар бир хизмат тонги область касалхонасининг терапия бўлими мудири Шомурод Шожалилович Шожалилов учун ана шундай бошланади. Унинг ҳаёти ҳам бошқа шифокорларникига ўхшаш. Бир зумда қувонч ўрнини ташвиш, изтироб ўрнини шодлик эгаллайди. Буннинг ҳаммаси беморга боғлиқ. Кечагина кўзига дунё қоронғу бўлиб кўринган киши бугун лаблари аста пичирлаб «раҳмат, доктор» деса, кўзларидан қувонч ёшлари балқиса шифокор севинмай ким севинсин. Лекин ана шундай онларда палатага оғир аҳволдаги беморни кўтариб киришаётганида энди бу севинчга ўрин қолмайди. Яна бировга ҳаёт бағишлаш учун кураш кетади. Умуман шифокор хизматининг ҳузур-ҳаловати, лаззати, роҳати ҳам мана шунда — ҳаётбахшликда.

Шомурод Шожалилович стол устидаги календарь варағига алланималарни ёзиб қўйди. Кейин ҳузурига врач Ҳолида Шеренбоевани чақиртирди. Холиданинг бугунги кайфияти ўзгача эди. Унинг кўзларида нур ўйнар, ёноқлари ҳам ҳар қачонгидан қизарганроқ эди. Шомурод Шожалилович врачнинг бу кайфияти боисини яхши биларди. Шунинг учун ҳам унга меҳр билан тикилиб:

— Чиноzлик Мукамбар Тожибоеванинг ҳам, чирчиқлик Таисия Петровна Гурьеванинг ҳам хатларини ўқиб чиқдим. Бу мактублардаги илиқ сўзларнинг ҳаммаси сизнинг хизматингизга берилган юксак баҳо, ишингиздан миннатдорман, — деди. Энди беморлар Моторнов, Саидкаримовларга жавоб беришингиз мумкин. Миржалол Саидовга эса уколларни тўхтатинг,— дея Ҳолидага қатор вазифалар топширди.

Ҳолида мудир кабинетидан ўзида йўқ хурсанд чиқар экан «жуда ҳушёр ва меҳрибон» деган сўзлар ҳаёлидан ўтди. Бу унинг ўз устозига билдирган қисқагина характеристикаси эди.

Ш. Шожалилов область касалхонасининг терапия бўлимига мудир қилиб тайинлангунга қадар, ТошМИ да ҳам масъул лавозимларда ишлаб катта обрў орттирди. Республикада хизмат кўрсатган врач унвонига сазовор бўлди. Лекин ҳар қандай шон-шуҳратга эришмасин, ўзига биргина мақсадни: одамлар дардига даво топишни асосий бурч деб билди. Касалхонадан шифо топиб кетаётганлар қалбида Шомурод Шожалиловичга бўлган самимий меҳр ва ҳурматнинг ўчмас из қолдириши ҳам унинг ана шу фазилатидан.

«Бундай одамлар ҳақида ёзмай бўлмайди, деб бошлайди пенсионер Бонгиев мулоҳазалар дафтарида қолдирган таассурот ёзувида. Мен ўзига, ходимларига ва беморларга бир хил талабчанликда бўлган Шожалиловни беҳад ҳурмат қиламан. Кечаю, кундуз ширин сўзлари, хизматлари билан шифо бахш этувчи бош ҳамшира Анна Трофимовна Старкова, ҳамшира Малика Каримоваларга бўлган эҳтиромим ҳам ҳеч қачон сўнмайди».

Улуғ Ватан уруши инвалиди А. Обидов эса врачлар билан бирга санитаркалар — Маҳбуба Шоаҳмедова, Ҳадича Муҳсимова, Норхон Акбарова, Ася Чирковаларга катта миннатдорчилигини изҳор этган.

Касалхонада оппоқ халатлари ихлос билан дазмолланган, кўзларида ўз касбларига меҳр ҳиссиётлари ёлқинланиб турган ёшларни учратдик. Улар Тошкент медицина институтини битирганлар бўлиб бу ерда назарий билимларини амалиёт билан мустаҳкамлаётганлар эди. Ёшлар бўлим шифокорлари томонидан ўзларига билдирилаётган эътибор ва самимиятдан ҳурсанд бўлиб гапиришди. Ўз навбатида Шомурод Шожалилович ёшларнинг пухта билимга эга эканликлари, уни амалда дадиллик билан қўллаётганликлари, практикант Ҳасан Хамидовнинг шу бўлимда ишда олиб қолинаётганлиги тўғрисида мамнуният билан ҳикоя қилди. Г. Аъзамхўжаева, Р. Сўпибеков, М. Аҳмедова, М. Эрматова сингари шифокорлар ҳам бу ерда ўз тажрибаларини оширмоқдалар.

Ҳар қандай коллективда инсоннинг ўзига хос ўрни бўлади. Унинг бу ўрни эгаллаган лавозими билангина белгиланмайди, балки ўз ҳамкасбларига бўлган муносабати, одамийлиги, кўпчилик манфаати йўлидаги фидокорлиги билан ифодаланади. Шу жиҳатдан олганда Ш. Шожалиловнинг ўзи бошқараётган коллективда муносиб ўрни бор. У ҳамманинг иззат-икромига, эъзозига сазовор.

Зал бўйлаб қалби инсон ва яна инсонларга саховат кўрсатиш ҳисси билан жўш ураётган бир киши бормоқда. У гўё шифокорлик учунгина туғилгандек. Ана у палаталардан бирига бурилди. Ҳозир палатага Шожалиловгина эмас, у билан бирга ишонч, туганмас жило ҳам киради. У беморларга табассум ва ҳаёт улашади.

С. ҲАСАНОВ.

ДОҒИСТОН ҲАЗИЛЛАРИ

— Ҳожи Абдуллаевич, сиздан олдинги бошлиғимиз аёлларга назокат билан муомала қиларди. Сиз эса, уларга эътибор бермайсиз, ҳатто илжайиб ҳам қўймайсиз.

— Сиздан ўтиниб сўрайман: шуларни хотинимга гапириб беринг.

* * *

Юз яшар Сўфи Муҳаммад касал бўлиб қолди. Тўқсон яшар қўшниси Зубайжат уни кўргани кирган эди, бемор гинахонлик қилди:

— Кўздай қўшни бўлатуриб, уялмайсизми, бир ҳафтадан буён қаддимни кўтаролмай ётибман, бир кириб кўрай ҳам демайсиз.

— Кирардим-у, овулдагиларнинг бу аёл нима учун ҳадеб сўққабош эркакнинг уйига югураверади, деган ғийбатидан қўрқдим, — деди Зубайжат кампир.

* * *

Соч, соқоли ўсиб кетган Ҳасан исмли студент таътил кунлари овулга келди. Унга кўзи тушган Жалолиддин деди:

— Ҳа, одамнинг маймундан келиб чиққанига энди ишондим.

* * *

Абдураҳим колхоз боғида қўриқчилик қилиб юрарди. Тўсатдан ўтлаб юрган отга кўзи тушиб қолди-да, уни ҳайдай бошлади. Бригадир яқинлашиб, деди:

— Тегинма, бу прокурорнинг оти.

— Бу ерда мен прокурорман! — жавоб берди Абдураҳим.

Ҳ. ИСОМИДДИНОВ.
таржимаси.

АЁЛЛАР ХОККЕЙ ЎЙНАШАДИ

Езги Олимпия ўйинлари программасига олимпия ҳаракати тарихида биринчи марта аёллар хоккейи киритилди. Энди 1980 йилда Москвада бўладиган Олимпиада программасига киритилган 199 та спорт тури орасида ана шу хоккей ўйини ҳам бор.

Бу гўзал, нозик ўйин гўё аёллар учун махсус ўйлаб топилгандек. Бунга март ойида Москва шаҳрида «Спартак» спорт саройида бўлиб ўтган аёлларнинг биринчи хоккей турнирида кўпчилик ишқибозлар ва мутахассислар ишонч ҳосил қилдилар. Ҳатто, мақтовга ҳассос бўлган журналистлар ҳам аёлларнинг чим устида хоккей ўйнаганларини кўриб, ўзларини юксак баҳо беришдан тута олмадилар.

Турнирда Москва области ва Горький шаҳрининг «Спартак» командалари, Тошкентнинг «Университет» клуби ва андижонлик хоккейчи қизлар иштирок этдилар. Албатта, турнирда иштирок этиш истагидагилар жуда кўп эди. Лекин, мусобақалар регламентининг торлиги бунга имкон бермади. Турнирда янги спорт турини икки йилдан бери оммавийлаштираётган андижонлик қизлар ғолиб чиқишди.

Мен турнир тугаши биланоқ чимзор хоккейи бўйича халқаро Федерация раҳбар органларининг сессиясида иштирок этдим. Федерация аъзолари СССРда чимзор хоккейидан биринчи марта аёллар турнири ўтказилганлиги тўғрисидаги хабарни зўр қониқиш билан кутиб олдилар. Федерация аёллар комитети раиси ва вице-президент А. Лакастер хоним шундай деди: «Совет хоккейчи қизларини барча халқаро мусобақаларда кўриш биз учун ғоятда қувончлидир. Шуниси диққатга сазоворки, аёллар хоккейи 1980 йил олимпиадасида жаҳондаги энг йирик спорт шаҳарларининг бирида халқаро майдонга чиқади ва унда совет хоккейчи қизлари ҳам иштирок этадилар». СССР терма командаси Олимпиада-80 ўтадиган мамлакат командаси ҳуқуқидан фойдаланиб, саралаш ўйинларисиз финалда иштирок этади. Бунда 6 та аёллар командаси олимпия медаллари учун куч синашади.

Сессияга бораётиб ўзим билан Москва турнири матчлари тўғрисидаги ҳисобот ва фотосуратлар эълон қилинган «Комсомольская правда» ва «Советский спорт» газеталарини олган эдим. Халқаро федерация сессиясини ёритиб борган журналистлар бу ҳисобот ва суратларга зўр қизиқиш билан қараганлар. Москвага мана бундай мазмунда чимзор хоккейи халқаро федерациясининг «Уорлд хоккей» журналидан телеграмма келди: «Комсомольская правда» газетасининг 8 март сонида босилган аёллар командалари матчи фотосуратини зудлик билан юборсангиз».

Совет хоккейчи қизларининг дебюти ҳақида шундай гапларни эшитиш албатта қувончли. Бу ҳали бошланиши. Шунга қарамай очиғини айтиш керакки, бизда аёллар хоккейи тез ривожланади деб кутмаган эдик. Бутуниттифоқ федерациямизга мамлакатнинг турли районларидан келаётган кўпгина хатлар қизлар янги спорт тури сирларини ўрганиш иштиёқида эканликларини яққол кўрсатиб турипти. Ҳозир Подмосковье, Ўзбекистон, Қозоғистон ва мамлакатимизнинг бошқа районларида қизлар қизиқиб машқ қилишяпти.

Совет хоккейчи қизларини Бельгия, Голландия, Англия командалари аъзолари билан солиштирадиган бўлсак, улар ўйин техникаси ва тактикада бироз орқада эканликларини кўрамиз. Аммо, бизнинг қизларимиз жисмоний тайёргарликда ўз рақибларидан ҳеч қолишмайдилар.

Янги спорт мавсумида чимзор хоккейи федерацияси бир қатор тадбирларни мўлжалламоқда. Москвада тренер ва судьяларнинг Бутуниттифоқ семинари бўлди. Май ойида Андижонда аёллар командаларининг очиқ турнири бўлди. Ёзда эса шаҳар ва республикалар чемпионатлари ўтказилади. Сентябрда Москва шаҳрида яна бир турнир ўтказилади. Ана шу турнир натижаларига кўра 1980 йил олимпиадасига тайёргарлик кўрадиган СССР аёллар терма командалари тузилади.

Альберт ЛЕЙКИН,
чимзор хоккейи бўйича халқаро федерация советининг аъзоси.
(АПН).

Спорт

ДУРАНГЛАР ТУРИ

Мамлакат чемпионати биринчи лигаси қатнашчиларининг навбатдаги ўн иккинчи тури дурангларга бой бўлди. 10 та учрашувнинг олтитасида томонлар «битим»га келишишди. Агар «Пахтакор» футболчилари сафарда «Таврия» билан бўлган ўйинни натижасиз дуранг қилишиб, ўйин натижасидан қониқишган бўлса, (командалар сафардаги дурангни ғалабага қиёслашади) Минск динамочилари навбатдаги учрашув натижасидан мамнун бўлмаган бўлсалар керак. Негаки улар ўз майдонларида турнир жадвалининг ўрталарида бораётган «Кузбасс»ни қабул қилиб, бир очко йўқотишди. Бу ўйинда ҳам ҳисоб очилмади. «Шинник» билан «Рубин», Оржоникидзенинг спартакчилари билан Кутаиси автозаводчилари, Ленинграднинг «Динамо» коллективи билан «Уралмаш» учрашувлари бир хил 1:1 ҳисобида якунланди. Кишинев шаҳрида ҳам ўйинга келган ишқибозлар стадиондан «қуруқ» қайтишди. «Нистру» билан Ивано-Франковскнинг «Спартак» футболчилари учрашиб 90 минут давомида бирорта тўп кирита олишмади. Грозниййда эса «Терек» мухлислари ўз командасини йирик ғалаба билан қутлашди. Маҳаллий футболчилар Ашхободнинг «Колхозчи» командаси дарвозасига бешта жавобсиз тўп киритдилар. «Металлург» — «Кривбасс»ни — 2:1, Ростов-Доннинг армия спорти клуби эса «Помир»ни 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Командаларнинг турнир жадвалидаги аҳволи қуйидагича:

	К.	Ў.	Т.	О.
«Пахтакор»	12	19— 4	18	
«Динамо» (Мн)	12	15— 4	18	
«Спартак» (М)	12	21—17	15	
«Таврия»	11	11— 4	14	
«Уралмаш»	11	18—15	14	
«Терек»	11	18—11	13	
«Нистру»	11	12—10	13	
«Кузбасс»	11	19—13	12	
«Помир»	12	14—14	12	
«Торпедо»	12	8—11	12	
АСК	11	9— 9	11	
«Шинник»	12	12—14	11	
«Спартак» (И-Ф)	11	9—11	10	
«Динамо» (Л)	12	12—15	10	
«Колхозчи»	12	10—20	10	
«Металлург»	11	10—14	9	
«Кривбасс»	11	15—20	8	
«Спартак» (Ор)	11	11—17	8	
«Рубин»	11	11—22	6	
«Звезда»	11	7—16	4	

ЯНА ҒАЛАБА

Қитъалараро кубок мусобақаларида қатнашаётган СССР терма командаси навбатдаги учрашувни АҚШ баскетболчилари билан ўтказиб, 114:105 ҳисобида ғалабага эришдилар.

СТУДЕНТЛАР КОМАНДАСИ ПЕШҚАДАМ

Велопойга бўйича республика шахсий команда чемпионати ниҳоясига етди. Фарғона кўчалари бўйлаб 110 километрга ўтказилган сўнгги пойгада маррага тошкентлик Петр Малишев биринчи бўлиб келди. У масофани 2 соат 39,05 секундда босиб ўтди. С. Лагутин иккинчи, В. Дуркин учинчи бўлди. Умумкоманда ҳисобида «Буревестник» командаси ғолиб келди.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ
ҲУНАР-ТЕХНИКА ТАЪЛИМИ
ДАВЛАТ КОМИТЕТИ
ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚУРИЛИШИ БОШ БОШҚАРМАСИ
ҲУЗУРИДАГИ
158-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1977—1978 ўқув йилига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БИЛИМ ЮРТИ ШАҲАР ҚУРИЛИШЛАРИДА ИШЛАШ УЧУН ҚУЙИДАГИ КАСБЛАР БЎЙИЧА ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ ИШЧИЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: қурилиш сувоқчилари (ўқиш муддати—1 йил); дурадгор — паркетчилар (1 йил), пардозловчи-мозаикачилар (2 йил), пардозловчи плитачилар (1 йил), қурилиш дурадгорлари (2 йил), қурилиш бўёқчилари (1—2 йил), сувоқчилар (6 ой), дурадгорлар (6 ой).

БИЛИМ ЮРТИГА 8—10 СИНФ ҲАЖМИДАГИ МАЪЛУМОТГА ЭГА БЎЛГАН, 15 ВА УНДАН КАТТА ЁШДАГИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

БИЛИМ ЮРТИДАГИ ЎҚИШ ДАВРИ ИШ СТАЖИГА ҲИСОБЛАНАДИ.

ЎҚИШ РУС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Ўқишга қабул қилинганлар шаҳар пропискаси билан ва 3 маҳал бепул овқат, формали ва махсус иш кийимлари билан таъминланадилар. Ишлаб чиқариш практикаси вақтида ўқувчилар 33 процент иш ҳақи оладилар.

ОБЛАСТЬ ВА РАЙОНЛАРДАН КЕЛГАНЛАР ЁТОҚХОНА БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Билим юртини имтиёзли тугатганлар ўрта махсус ва олий ўқув юртларига йўлланма билан ўқишга юбориладилар ва конкурссиз ўқишга қабул қилинадилар.

ЎҚИШ — 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Билим юртига кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш керак: директор номига ёзилган ариза, таржимаи ҳоли, туғилганлиги ҳақидаги гувоҳнома (ёки паспорт), маълумоти ҳақидаги ҳужжат, турар жойидан справка, соғлиғи ҳақида справка, характеристика, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, 6 дона 3х4 см. ҳажмидаги фотосурат.

АРИЗАЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 9.00 ДАН СОАТ 17.00 ГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳар, Октябрь райони, «Халқлар дўстлиги» проспекти, Қибрай проезди, 54-уй (13, 14, 11, 38, 48, 68, 70, 71-автобуслар, 2, 6, 7, 14-троллейбусларнинг «Биринчи туғруқхона», 4, 15, 18, 19-трамвайларнинг «Каршинская» бекатлари).

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг
Ҳунар-техника таълими давлат комитети
ЛЕНИН ВА МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ Ю. А. ГАГАРИН НОМЛИ «ТАШТЕКСТИЛЬМАШ»
ЗАВОДИ ҚОШИДАГИ
87-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1977—1978 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БИЛИМ ЮРТИ ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: токарлар, фрезерчилар, слесарь-йиғувчилар, слесарь-ремонтчилар, электромонтёрлар, газ-электр пайвандчилар, операторлар, дурадгорлар.

БИЛИМ ЮРТИГА 15 ВА УНДАН КАТТА ЁШДАГИ 8—10 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТИ БЎЛГАН ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 1—3 ЙИЛ.

Билим юртига қабул қилинганлар 3 маҳал бепул овқат, кийим-бош, ишлаб чиқариш практикаси давридаги иш ҳақининг 33 проценти ва ётоқхона билан таъминланадилар.

ЗАВОД ҚОШИДА КЕЧКИ МАКТАБ ВА ТЕХНИКУМ БОР.

Уч йиллик таълим группасида ўқиган ўқувчиларга ўрганган мутахассислиги ва ўрта маълумоти тўғрисида диплом берилади

Билим юртини аъло баҳо билан тамомлаганларга олий ўқув юртларига кириб ўқиш учун йўлланма берилади.

ЎҚИШ ДАВРИ УЗЛУКСИЗ ИШ СТАЖИГА ҚЎШИЛАДИ.

Билим юрти директори номига ёзилган аризага қуйидагилар қўшиб топширилади: гувоҳномалар: туғилганлиги тўғрисида, маълумоти ҳақида, мактабдан характеристика, справкалар: медицина справкаси, (286-форма), турар жойидан, ота-онасининг иш жойидан; 6 та фотосурат (3х4 см.).

АРИЗАЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 9.00 ДАН 17.00 ГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Билим юртининг адреси: Тошкент шаҳри, Текстильная кўчаси, 7-уй (7, 9, 11, 14, 21, 24-трамвайлар, 2, 6, 13, 15, 16-троллейбуслар, 2, 3, 18, 45, 50, 54, 58-автобусларнинг «Социалистик шаҳарча» бекати). Телефонлар: 53-95-23, 53-95-21, 53-95-26.

Телевидение

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.00 — Зарядкага сафланинг. 10.30 — Будильник. 11.00 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 12.00 — Бугун — мелиораторлар куни. 12.15 — Концерт. 13.15 — Ҳамма нарсани билишни истайман. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — Музикали киоск. 15.00 — Тириклар ва ўликлар (бадиий фильм). 16.45 — «Ёшлар билан бир сафда». 17.35 — Музикали программа. 18.20 — Халқаро панорама. 18.50 — Мультфильм. 19.00 — Янгиликлар. 19.15— Киносаёҳатчилар клуби. 20.15 — 1977 йил қўшиқлари. 20.45 — Биринчи рейс (бадиий фильм). 22.00 — «Вақт». 22.30 — Бокс бўйича Европа чемпионати. Финал 00.30 — Янгиликлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.10 — Янгиликлар. 10.20 — Куйланг ёш хонандалар. 10.50 — Мультфильм. 11.00 — «Қувноқ стартлар». 12.00 — Байрам музикали саёҳати (такрорий). 13.50 — Шахмат мактаби. 14.20 — Кўча ҳаракати хавфсизлиги учун. 14.50 — Реклама. 15.20 — «Нева соҳилларининг сеҳрли қўшиқлари». 18.05 — «Искорка». 18.35 — Бугун — мелиораторлар куни. 18.55 — Ҳужжатли фильм. 19.15 — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи янги Конституциясининг лойиҳаси тўғрисида. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Мусиқа жовони. 21.00 — Ахборот. 21.20 — Доира рақсга чорлайди. 22.00 — «Вақт» (Москва). 22.30 — «Пахта ва сув». 22.45 — Қизжибек (бадиий фильм, 2-серия).

ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

17.00 — Фрунзе кўрсатувлари.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 5/VI да Доктор Айболит (кундуз), Севги ҳақида қисса (кечқурун). 7/VI да Чио-Чио-Сан.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/VI да Оқшомдан тушгача, 7/VI да Келинлар қўзғолони.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 5/VI да Тошболта ошиқ, 6/VI да Кўнгли ёш қариялар.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — РСФСР халқ артисти Маргарита НАЗАРОВА раҳбарлигидаги «ЙЎЛБАРСЛАР» аттракциони (10, 13, 16, 19.30).

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

САНЪАТ САРОЙИ — Ширин аёл (катта зал), Зита ва Гита (кичик зал, кундуз ва кечқурун).

Ширин аёл — «ЧАЙКА», «ВОСТОК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Мардлик учун юз грамм — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (12, 14, 20, 21.30), «ҚОЗОҒИСТОН» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Алвидо, полицай — «ҚОЗОҒИСТОН» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Иккинчи ҳақиқат — «НУКУС» (тоқ соатларда).

Фердинанд Люснинг ҳаёти ва ўлими (2 серия) — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Бизнинг бурчимиз — «ФЕСТИВАЛЬ» (20.40, 22.10).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»). Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и областного Совета депутатов трудящихся

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, ГСП, Тошкент, ЛЕНИН проспекти, 41 * ТЕЛЕФОНЛАР коммутатор — 330249 дан 330258 гача, Эълонлар — 338142.